

Afgan Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Dışlanma, Ayrımcılık ve İrkçılığın Türk Kamu Diplomasisine Etkileri: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi Örnekleri

Ali Çiçek¹

Hamza Bahadır Eser²

Afgan Öğrencilerin Algıladıkları Sosyal Dışlanma, Ayrımcılık ve İrkçılığın Türk Kamu Diplomasisine Etkileri: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi Örnekleri	The Effects of Social Exclusion, Discrimination and Racism Perceived by Afghan Students on Turkish Public Diplomacy: The Cases of Sivas Cumhuriyet University and Süleyman Demirel University
Öz Bu çalışma, Afgan öğrenciler özelinde Türkiye'nin uluslararası öğrenciler üzerinden inşa ettiği kamu diplomasisi faaliyetlerinin karşı karşıya olduğu tehditleri ayrımcılık ve ırkçılık algısı temelinde ele almıştır. Çalışmanın bulguları, Afgan öğrencilerin algısında, Türk toplumunda kendilerine yönelik önyargı, sosyal dışlama, ayrımcılık, zenofobi ve hatta ırkçı davranışların yaygın şekilde görüldüğünü ortaya koymuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemi takip edilmiştir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi'nden toplamda 15 öğrenciyle derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiş ve veriler Maxqda 2020 programıyla analiz edilmiştir.	Abstract This study analyzes the threats faced by Türkiye's public diplomacy activities through international students based on the perception of discrimination and racism. The findings of the study revealed that, in the perception of Afghan students, prejudice, social exclusion, discrimination, xenophobia, and even racist behaviors are common in Turkish society. The study followed a qualitative research method, conducting in-depth interviews with a total of 15 students from Sivas Cumhuriyet University and Süleyman Demirel University, and the data were analyzed with Maxqda 2020 software.
Anahtar Kelimeler: Kamu diplomasisi, eğitim diplomasisi, Afgan öğrenciler, uluslararası öğrenciler, ayrımcılık.	Keywords: Public diplomacy, education diplomacy, Afghan students, international students, discrimination.
JEL Kodları: F68, J15	JEL Codes: F68, J15

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı	Bu çalışma 21.02.2023 tarih ve 133/18 sayılı Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurul Onay Belgesi ile bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.
Yazarların Makaleye Olan Katkıları	Her iki yazarın da çalışmaya katkı oranı %50'dir.
Çıkar Beyanı	Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Yıldızeli Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, alicicek@mail.com.

² Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hamza.eser@gmail.com.
e-ISSN: 1306-6293/© 2025 The Author(s). Published by Eskişehir Osmangazi University Journal of Economics and Administrative Sciences. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

1. Giriş

Türkiye Cumhuriyeti tarih boyunca farklı milletler ile ilişkide bulunmuş, coğrafyası ve kültürü ile kadim bir devlettir. Üç kıta üzerindeki uzun iktidar tecrübesinden ileri gelen devlet geleneği neticesinde Anadolu farklı milletlerin, dinlerin, dillerin, kültürlerin kesişme noktası olmuştur. Bu kesişme neticesinde dost, akraba ve komşu devletlerin vatandaşları tarih boyunca bu topraklara gelmiş, sığınmış, misafir olmuş, yarasını sarmış, müşkülâtını gidermiş kimi zaman memleketine geri dönmüş kimi zaman da ülkemizi vatan edinmiştir. Bu tarihsel bağlamda Türk dış politikası ve devlet yönetim geleneği de bu çeşitlilik ve zenginlikten etkilenmiş ve etkilenmeye devam etmektedir. Başka bir deyişle Türkiye farklı milletlerin mensupları tarafından gelinip, kalınan, ilişki kurulan, üzerinde yaşanan, dili öğrenilen bir ülkedir. Bu durum eğitim alanında da kendini göstermektedir. 2023 rakamlarıyla, halihazırda 301 bin 549 uluslararası öğrenci Türkiye'deki üniversitelerde eğitim almaktadır. Yine bu bağlamda 9 bin 203 Afgan öğrenci yüksek öğretimlerini Türkiye'de sürdürmektedir (istatistik.yok.gov.tr). Farklı milletlerden öğrenciler, ülkemize özellikle yükseköğretim için gelmektedir. Bu tercihte şüphesiz, dini, kültürel, tarihi ve coğrafi faktörler belirleyici olmaktadır. Türk toplumu içinde geçirdikleri zaman ve ev sahibi toplum ile geliştirdikleri ilişkiler onların Türkiye'ye ilişkin tutumları üzerinde belirleyici olmaktadır. Bu öğrencilerin kendi ülkelerinin yetişmiş, seçkin insan gücünü oluşturacağı öngörüldüğünde, orta vadede, ülkelerinin elitleri arasına girecekleri ve Türkiye'ye ilişkin kanaatleri şekillendireceklerini tahayyül etmek imkân dâhilindedir. Öz cümle ülkemize okumaya gelen bu gençler ülkelerinin gelecekteki lider nüveleridir.

2. Kavramsal ve Teorik Çerçeve

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerde, özellikle de devlet yönetimi ve diplomasi alanında önemli roller oynayan iç içe geçmiş iki kavramdır. Her ne kadar farklı kavramlar olsalar da, bir ülkenin dış politika hedeflerine ulaşmak için sıklıkla birlikte kullanılırlar. Nye (2004) tarafından ortaya atılan bir terim olan yumuşak güç, bir ülkenin kültür, değerler ve dış politika gibi zorlayıcı olmayan yollarla başkalarını etkileme yeteneğini ifade etmektedir. Bir ülkenin kültürünün, siyasi ideallerinin ve politikalarının çekiciliğine ve meşruiyetine dayanmaktadır (Kalın, 2011). Yumuşak güç, askeri ve ekonomik zorlamaya dayanan sert güç ile karşılaştırılır, ancak bunlardan oldukça farklıdır. Zira yumuşak güç, başka ülkelerin yönetimleri üzerinde zor ve tehditle tahakküm kurmayı değil, hedeflenen ülkedeki yöneticiler ve toplum için cazibe merkezi haline gelmeyi ve onların sempatisini kazanmayı hedefler. Başka bir deyişle gönüllülüğe ve iknaya dayanır.

Yumuşak güç kapasitesini artırmayı planlayan ülkeler, bu politikaları sayesinde yabancı halklarla ilişki kurmayı, onlara mesajlar iletmeyi ve görüşlerini kendi lehine olacak şekilde değiştirmek için bir takım girişimlerde bulunurlar. Bahsi geçen girişimler, kamu diplomasisi faaliyetleridir. Kamu diplomasisi, arasında kültürel değişimler, eğitim programları ve medyaya erişim de dahil olmak üzere bir dizi faaliyeti kapsamaktadır. Kamu diplomasisi, bir ülkenin yurtdışındaki imajını geliştirmeyi ve yabancı kitlelerle diyalog ve etkileşim yoluyla çıkarlarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Potter, 2002: 3). Bu yönüyle yumuşak güç ve kamu diplomasisi yakından bağlantılıdır çünkü kamu diplomasisinin etkinliği genellikle bir ülkenin yumuşak güç varlıklarına bağlıdır. Örneğin güçlü bir kültürel etkiye sahip bir ülke, yabancı halklarla daha kolay ilişki kurabilir ve onların algılarını şekillendirebilir. Benzer şekilde, kamu diplomasisi çabaları bir ülkenin kültürünü, değerlerini ve politikalarını yurtdışında tanıtarak yumuşak gücünü artırabilir. Yumuşak güç ve kamu diplomasisinin kesiştiği bir örnek kültürel diplomasisinin kullanılmasıdır. Birçok ülke kültürlerini ve değerlerini yurtdışında tanıtmak için sanat sergileri, müzik

performansları, film festivalleri ve öğrenci değişim programları gibi kültürel değişimleri kullanır. Bu faaliyetler sadece bir ülkenin yumuşak gücünü artırmakla kalmaz, aynı zamanda insanlar arası temas ve diyalogu teşvik ederek kamu diplomasisi için de fırsatlar yaratır (Leonard vd, 2002: 8). Sonuç olarak, yumuşak güç ve kamu diplomasisi, modern diplomasiyi anlamak için gerekli olan birbiriyle ilişkili kavramlardır. Yumuşak güç etkili bir kamu diplomasisi için temel oluştururken, kamu diplomasisi de bir ülkenin yumuşak gücünü ve dünyadaki etkisini artırabilir.

Sonuç olarak kamu diplomasisi kısaca, bir devletin kendi ulusunun fikir ve idealleri, kurumları ve kültürünün yanı sıra ulusal hedefleri ile hâlihazırdaki politikalarının kabul görmesini sağlamaya yönelik olarak farklı milletlerin mensupları ile iletişim kurma süreci olarak tanımlanabilir (Tuch, 1993: 3). Kamu diplomasisi, bir devletin ideallerini, fikirlerini, kültürünü, siyasi sistemini, ulusal hedeflerini, kısacası kendi hikâyesini diğer halklara anlatmak için kullandığı stratejik bir iletişim yöntemidir (Çiçek, 2023a: 110). Birçok ülke bugün, kamu diplomasisi politikaları sayesinde askeri güçle (sert güç) “dostlar” edinmek yerine farklı araçlar ile dostlarını artırmayı yeğlemektedir. Kendi siyasal modelini önermek/sunmak, kendi milli kültürüne içkin (milli dilin öğretilmesi, özendirilmesi vb. gibi) araçlar, sivil toplum örgütleri ile eğitim kurumlarının faaliyetleri, çeşitli vesilelerle gönderilen yardımlar, televizyon film ve dizileri gibi popüler kültür ürünleri bu araçlara örnek olarak gösterilebilir (Guan vd, 2023; Yang, 2016; Dennison ve Dwyer, 2023; Su, 2010). Kamu diplomasisinin alt boyutlarından biri olan eğitim diplomasisi de hedef ülke vatandaşlarını etkileme yollarından en önemlileri arasındadır. Türkiye, eğitim diplomasisi yoluyla dünyanın farklı coğrafyalarından uluslararası öğrencilere ev sahipliği yaparken, bu süreci bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak da kullanmak istemektedir. Zira ülkemizde eğitim alan bu öğrencilerin ülkelerine döndüklerinde, ülkelerinin Türkiye ile kuracakları ilişkide etkin bir pozisyona sahip olma potansiyellerinin olduğunu öngörmek mümkündür. Bu kapsam içinde uluslararası öğrencilerin ülkemizde edindikleri tecrübeler ile Türk toplumuna ilişkin kanaatleri, kurulacak ilişkinin niteliği üzerinde muhakkak belirleyici olacaktır.

Bu çalışmada, Türkiye’deki uluslararası öğrenci gruplarından Afgan öğrenciler üzerine bir saha araştırması yapılmıştır. Zira ülkemizde gerek Afganistanlı düzensiz göçmen sayısında gerekse uluslararası öğrenci sayısında önemli bir artış yaşandığı aşikârdır. Nitekim Göç İdaresi Başkanlığı’nın 18.04.2024 tarihli verisine göre Türkiye’de yakalanan düzensiz göçmenlerin uyruk dağılımında ilk sırada Afganistanlıların olduğu görülmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı). Düzensiz göçmenler arasında Afganların ilk sırada yer alması, Afgan göçmenlerin yanı sıra Türkiye’ye eğitim amacıyla gelen öğrencilere yönelik tepkilerin arttığı varsayımından hareketle bu çalışmada Afganistanlı uluslararası öğrenciler üzerine yoğunlaşmıştır. Bu çalışmada temel olarak, “Türk toplumunun genelinde var olan Afganistanlı düzensiz göçmenlere yönelik olumsuz bakış açısı, Türkiye’ye eğitim amacıyla gelen Afgan öğrencileri ne denli etkilemektedir?” ve “Afgan öğrencilerine yönelik tepkiler, Türkiye’nin eğitim diplomasisi aracılığıyla yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetlerine zarar vermekte midir?” sorularına yanıt aranacaktır.

Türkiye’deki Afgan öğrenciler üzerine yoğun bir akademik ilgi olup konu farklı veçheleri ile ele alınmaktadır. Örneğin ilköğretimde Afganların durumunu öğrenme stilleri (Özer, 2008), karşılaştıkları sorunlar (Saritaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016), okul yaşam kalitesi, yaşam doyumu, problem çözme, sosyal destekle ilişkisi (Büyüksahin Çevik, Yavuz ve Güzel Yüce, 2016), okulda yaşadıkları sorunlar (Güngör ve Şenel, 2018; Seçgin ve Erten Özalp, 2020), okul entegrasyon ilişkisi (Doğan, 2019), öğrenciliğe ve okula yüklenen anlam (Türe vd., 2020), Afgan öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti’nin milli değerlerine yaklaşımı (Kılıç ve Demir, 2017), ilkokul öğrencileri

açısından vatanseverlik duygusu (Göksu, 2020), Afgan öğrencilerin okula uyumu (Karabulut vd. 2020), bağlamında ele alınmıştır. Afgan öğrencilerin durumunu Türkçe öğrenme üzerinden (Bölükbaş ve Keskin, 2010; Boylu ve Işık, 2017; Şengül, 2017; Küçükmehmetoğlu, 2018a; Küçükmehmetoğlu, 2018b; Kılınç; 2019) ele alan çalışmalar da hali hazırda mevcuttur. Afgan öğrencilerin iletişim sorunlarını ele alan bir yüksek lisans tezi yazan Nemati (2021) ise yaptığı saha araştırmasında Afgan öğrencilerin, Türkiye'nin milli değerleri ile uyumlu tutumlar geliştirdikleri ve bu ulusal değerlerin büyük bir kısmını benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Konuya ilişkin göçmen öğrencilerin uyumları ile dini başa çıkma bağlamında irdeleyerek (Özcan, 2019), ilk ve orta dereceli okullarda eğitim gören göçmen öğrencilerin Türkiye'ye yönelik algıları (Süzen, 2020) ile dil-uyum ilişkisi açısından ele alan (Yılmaz, 2022) çalışmalar yapılmış olmak ile beraber, yükseköğretim gören yabancı öğrenciler ve kamu diplomasisi kapsamındaki araştırmalar ise görece az olup konuya ilişkin öne çıkan çalışmalar şu şekildedir:

Khan vd (2020), uluslararası öğrenciler sayesinde ülkelerin etkili bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütebilmesinin mümkün olduğunu iddia etmektedir. Bolat (2017) Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikası üzerine yaptığı tespitleri içeren çalışmasında Türkiye'nin genel geçer bir uluslararası öğrenci stratejisi olmadığına vurgu yapmaktadır. Bununla birlikte Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının ülkemize gelen öğrenci sayısının artmasındaki rolüne işaret etmektedir. Türk vd.'nin (2018) Suriye, Irak, İran, Filistin gibi Ortadoğu ülkeleri olmak üzere; Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan Özbekistan gibi Türki Cumhuriyetler, Mısır ve Somali gibi Afrika ülkeleri, Bangladeş, Afganistan, Moğolistan gibi Asya ülkeleri vatandaşlarından oluşan yabancı uyruklu öğrenciler ile yaptığı çalışmada öğrencilerin ülkemize yönelik kanaatleri arasında Türkiye'ye gelmeden önce ve geldikten sonra anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuşlardır. Bu veri Türkiye'ye özellikle Ortadoğu ve Asya'dan gelen öğrencilerin ülkeler arasındaki ikili ilişkiler üzerindeki olumlu potansiyel etkisinin daha derinlemesine irdelenmesini teşvik etmektedir. Delikulak Sak, H. (2019), uluslararası öğrencilere verilen Türkiye Bursları ile bu öğrencilerin Türkiye'de eğitim almasının kolaylaştırılarak, bu durumun ülkelere döndüklerinde Türkiye'nin ulusal çıkarları ile örtüşen bir bakış açısının yaygınlaşmasına katkı sunulması ile orta - uzun vadede Türkiye'ye avantaj sağlama potansiyeli doğuracağına dikkat çekmiştir. Kaya (2019) konuyu eğitim diplomasisinin güç kaynakları, aktörleri ve bileşenleri bağlamında ele alarak kamu diplomasisi – eğitim ilişkisini irdemiştir. Öztürk (2019), uluslararası öğrenci kabulünü kamu diplomasisinin önemli bir aracı olarak nitelediği çalışmasında yabancı uyruklu öğrencilere yönelik bursları inceleyerek Türkiye'deki verili durumu ele almıştır. Aslan ve Babacan (2019) Erciyes Üniversitesi'nde yaptıkları çalışmada, Türkiye'ye yurt dışından gelen yabancı uyruklu öğrencilerin gelmeden önceki ve eğitim almaya başladıktan sonraki tutumları arasındaki farkı irdemiştirler. Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'ye ilişkin olumlu bir kanaate sahip oldukları, gelmeden önce var olan önyargılarını da terk ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Canavar (2020) kamu diplomasisi- eğitim ilişkisini İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde eğitim alan yabancı öğrenciler üzerinden ele almıştır. Aslan ve Öztekin (2020) kamu kurumlarının işleyişi ile ilgili akademik faaliyetlere katılan yabancı uyruklu yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve bürokrasisine ilişkin olumlu kanaatler geliştirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Özel (2021), kamu diplomasisinin eğitim üzerinden sahip olduğu alanı farklı bir bakış açısı ile Erasmus+ programları üzerinden irdemiştir. Özel, çalışmasında değişim öğrencilerinden elde ettiği verilerden hareketle öğrencileri, Erasmus ofisleri, European Student Network gibi resmi kuruluşları ve akademisyenleri sürece dahil eden bir değişim diplomasisi stratejisinin

belirlenmesine vurgu yaparak, değişim öğrencilerinin kültürel etkinliklere entegre edilmesi önerisi getirmiştir. Konuya ilişkin diğer bir çalışma Çiçek (2023b) tarafından Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde eğitim alan yabancı uyruklu öğrenciler ile yapılmıştır. Çiçek çalışmasında uluslararası öğrencilerin üniversite tercihlerinde Türkiye'yi tercih etmelerinde Türkiye ile tarihi, coğrafi ve dini bir ortak geçmişe/bağa sahip olmalarının önemli bir bileşen olduğunu, uluslararası öğrencilerin, orta ve uzun vadede kendi ülkeleri ile Türkiye ilişkilerini artırmaya yönelik istekli olduklarını ortaya koymuştur. Ancak bahsi geçen çalışmaların genelinde veri heterojen bir örneklemeden toplanmıştır. Bu bağlamda konuyu Afgan öğrenciler özelinde ele alan bir çalışmanın alana katkı sunacağı düşünölmüştür.

Bu çalışmada ise Sivas ve Isparta'da yükseköğretim gören Afgan öğrencilerin algıladıkları ayrımcılık, kötü tutum ve davranışlara yönelik duygu ve düşünceleri irdelenmiştir. Yapılan literatür araştırmasında Afgan öğrenciler nezdinde algılanan önyargı, sosyal dışlama, ayrımcılık, zenofobi ya da ırkçılık ile kamu diplomasisi faaliyetleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmanın olmadığı görölmüştür. Çalışmanın, bu alandaki literatüre özgün bir katkı sağlaması beklenmektedir.

3. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

3.1. Araştırmanın Amacı

Uluslararası öğrenciler, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde önemli bir unsurdur. Uluslararası öğrencilerin, Türkiye'de geçirdikleri süre, bu ülkede aldıkları eğitim, kazandıkları dostluklar, Türkiye'nin hikâyesini öğrenme seviyeleri gibi çok sayıda parametre, uluslararası öğrencilerin Türkiye açısından bir tür gönöl elçisi olmalarını sağlayabilecektir. Bu öğrencilerin ülkelere döndükten sonra da Türkiye ile bağlarını korumaları, ülkelerinde önemli pozisyonlar elde ettiklerinde ise Türkiye'nin kurumlarını kendi ülkelere model olarak taşımaları ve ilişkilerin siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan geliştirilmesi için çaba sarf etmeleri beklenmektedir. Nitekim YÖK'ün "Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Vizyonu" isimli belgesinde, uluslararası öğrencilerin Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine katkı sunacağı beklentisine yer verilmiştir (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2017):

"Uluslararasılaşma, kamu diplomasisine de önemli katkılar sağlamaktadır. Uluslararası öğrenciler ülkelere döndüklerinde üst düzey görevlere gelebilmekte ve ülke politikasının belirlenmesinde söz sahibi olabilmektedirler. Gerek dış politikada gerekse kamu diplomasisi ve kalkınma alanlarında ülke menfaati gözetilmesinin önde geldiği bilinmektedir. Bu çerçevede uluslararası öğrencilerin, öğrenim gördükleri ülkeyle olan duygusal bağlarının yaşam boyu sürdüğü ve bunların ülke menfaatlerini iki ülke (kendi ülkesi ve eğitim aldığı ülke) ekseninde gerçekleştirmeye meyilli oldukları olgusu genel kabul görmektedir. Dolayısıyla bir ülke bir başka ülkenin nitelikli insan kaynağını yetiştirmekle aslında hem kendi ülkesinin hem de diğer ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacak bir birey yetiştirmiş olmaktadır".

Çalışmanın amacı, Türkiye'deki uluslararası öğrenci gruplarından biri olan Afganistanlı öğrencilerin Türkiye'ye dair algılarını ve bu ülkedeki tecrübelerinin genel yansımalarını ortaya koymak; zenofobiye, ayrımcılığa ya da ırkçılığa maruz kalıp kalmadıklarını öğrenmektir. Bu öğrencilerin Türkiye'nin Afganistan'daki yerli gönöl elçileri olması için varsa tecrübe ettikleri zenofobi, ayrımcılık ya da ırkçılığın³ önlenmesi için öneriler sunmak ve Türkiye'nin kamu

³ Zenofobi, bireyin üyesi olduğu, çoğunluğu oluşturan gruptan farklı olanı yabancı olarak görmesi, ona karşı korkular geliştirerek ve bu korkuların zaman içerisinde düşmanlığa dönüşmesi durumunu ifade eder (Hjerm, 1998; Adler 2008). Göçmenler genellikle göç ettikleri toplumdaki çoğunluk ile farklı etnik kökenlere sahiptir. Bu farklılık onlara karşı dirençli

diploması çalışmalarına bu kapsamda küçük de olsa bir katkı sunmak çalışmanın diğer amaçlarından biridir. Bu kapsamda katılımcılardan şu soruların yanıtları alınmıştır:

- Türkiye'ye gelmeden önce bu ülke hakkındaki bilgi ve algıları nasıldı?
- Üniversite eğitimi için neden Türkiye'yi seçtiler?
- Türkiye'deki sosyal çevreleri kimlerden oluşuyor?
- Türklerin, Afgan öğrencilerin Türkiye'de eğitim görmesine tepkileri nasıl?
- Türklerin diğer uluslararası öğrencilerin Türkiye'de eğitim görmesine tepkileri nasıl?
- Türklerin Afganistanlılar hakkındaki fikirlerine dair Afgan öğrencileri algıları nasıldır?
- Afgan kimliğinden dolayı Türkiye'de ayrımcılık ya da ırkçılık yaşad mı?
- Mezun olduktan sonra kariyer planı nedir? Kariyer planında Türkiye yer olacak mı?

Türkiye ile ilişkilerini sürdürmek ister mi?

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Deseni

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi takip edilmiştir. Hermenötik geleneğin içinde gelişen nitel araştırma yöntemi, kişilerin olay ya da olguları kavraması, onlara bir anlam atfetmesi ve olay ya da olgulara anlam ifade etme sürecini nasıl deneyimlediklerini öğrenmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma “insanın, kendi anlam ve anlamlandırma sistematini çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği ve anlamlandırdığı olguları ve toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisidir” (Ertugay, 2019: 54). Nitel araştırma ile kişilerin olay ya da olguları anlamlandırma sürecinin parametrelerini ortaya koymak ve kişilerin tecrübelerini nasıl yorumladıklarını tarif ettikleri öğrenilmek istenmektedir. Böylece incelenen konu, araştırmacıdan çok görüşme yapılan katılımcıların perspektifinden görülmek istenmektedir (Merriam, 2018). Bu bağlamda, çalışmanın saha araştırması bölümünde nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenolojik yaklaşım uygun görülmüştür. Fenomenolojik yaklaşım ile olay ve olgular, bireyler ya da toplumsal aktörler tarafından doğrudan doğruya algılandığı şekilde incelenir. Diğer bir ifade ile fenomenoloji, bireylerin olayları ya da durumları algılama şekilleri üzerine eğilir (Bal, 2016: 26).

3.3. Çalışma Grubu

Türkiye’de toplam 176 devlet ve vakıf üniversitesinde 6812’i erkek, 2391’i kadın olmak üzere 9203 Afgan öğrenci yüksek öğretim görmektedir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi’nde (SCÜ) 171’i erkek, 61’i kadın toplam 232 Afgan öğrenci eğitim alırken, Süleyman Demirel Üniversitesi’nde ise (SDÜ) 82’si erkek, 20’si kadın toplam 102 Afgan öğrenci eğitim almaktadır (istatistik.yok.gov.tr). Çalışmanın saha araştırması kapsamında SCÜ ve SDÜ’de (13’ü lisans, 2’si lisansüstü) öğrenim gören 15 Afganistanlı öğrenciyle (çalışma grubuyla) mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan uluslararası öğrencilerin demografik özellikleri ve kodları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

önyargılar geliştirilmesine neden olmaktadır (Maykel ve Verkuyten, 2005; Yakushko, 2009). Avantajlı gruplar (çalışmada ev sahibi toplum) sahip oldukları maddi-manevi kazanımları korumak adına (Pratto vd., 1994;), dezavantajlı gruba çalışmada yabancı öğrenciler, göçmenler) yönelik zenofobi (Lesetedi ve Modie-Moroka, 2007), ırkçılık (Sundstrom ve Kim, 2014), ayrımcılık, sosyal dışlama (Stolcke, 1999) gibi olumsuz tutumlar sergileyebilirler.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Katılımcı Kodları	Cinsiyet	Yaş	Öğrencisi Oldukları Üniversite	Okudukları Fakülte ya da Enstitü	Türkiye'de Geçirdikleri Süre (Yıl)
K1	K	27	SDÜ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	2
K2	E	20	SDÜ	Mühendislik Fakültesi	1
K3	E	26	SDÜ	İlahiyat Fakültesi	6
K4	E	23	SDÜ	Mühendislik Fakültesi	4
K5	E	29	SDÜ	Mühendislik Fakültesi	4
K6	E	27	SDÜ	Fen Bilimler Enstitüsü	2
K7	K	23	SDÜ	Edebiyat Fakültesi	4
K8	E	23	SCÜ	İletişim Fakültesi	4
K9	K	20	SCÜ	Sağlık Bilimleri Fakültesi	1
K10	K	20	SCÜ	Edebiyat Fakültesi	1
K11	E	23	SCÜ	Mühendislik Fakültesi	3
K12	E	23	SCÜ	İktisadi ve İdari Bil. Fakültesi	4
K13	E	18	SCÜ	Tıp Fakültesi	2
K14	E	19	SCÜ	Veterinerlik Fakültesi	1
K15	K	20	SCÜ	Sağlık Bilimleri Fakültesi	1

3.4. Veri Toplama Araçları

Fenomenolojik yaklaşımla gerçekleştirilen araştırmalarda, ele alınan fenomene dair tecrübelerin özüne ulaşmak için derinlemesine mülakatlar yapılması suretiyle veri toplanır. Derinlemesine mülakatlar için ise fenomeni deneyimleyen 5 ila 25 kişiye ulaşılması önerilmektedir (Creswell, 2015: 189; Wilson, 2015: 41; Dworkin, 2012: 1320). Fenomenolojik yaklaşımla gerçekleştirilen araştırmalarda, ele alınan fenomeni tecrübe etmiş kişilerle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirmiş olmak önemlidir. Bu yüzden araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Katılımcılara yöneltilen araştırma soruları "Yurtdışından Türkiye'ye Eğitim Almak İçin Gelen Öğrencilerin Ayrımcılık Algısı Formu" ismiyle, çalışmanın yazarları tarafından hazırlanmıştır. Form başlangıçta 15 soru olarak hazırlanmıştır. Ancak uzman görüşleri sonrasında soru sayısı 10'a düşürülmüş ve bu haliyle uygulanmıştır. Uygulama öncesinde uluslararası ilişkiler disiplininin 1 uzman, Türk dili disiplininin 1 uzman, ölçme ve değerlendirme alanından 1 uzmanın görüşüne başvurularak soru formunun son hali verilmiştir. Pilot uygulamada 3 uluslararası öğrenciye soruların sesli okuması yapılmış, soruların öğrenciler tarafından anlaşıldığı görüldükten sonra derinlemesine mülakatların süreci başlatılmıştır. Derinlemesine mülakatlardan hemen önce katılımcıların tümüne araştırma hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya dair sorular cevaplanmıştır. Böylece katılımcıların kaygı ve endişelerinden mümkün mertebe sıyrılarak sorulara yanıt vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma verileri, 10.03.2023- 30.05.2023 tarihleri arasında gönüllü katılımcıların (görüşmecilerin) tercihlerine göre yüz yüze ve çevrimiçi olarak yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlardan toplanmıştır. Derinlemesine mülakatların gerçekleştirilebilmesi için katılımcıların gönüllülüğünün yanı sıra 21.02.2023 tarihinde Süleyman Demirel Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 133/18 sayılı karar ile izin alınmıştır. 15 katılımcının 13'ü ile Türkçe dilinde, 2'siyle ise İngilizce dilinde derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizleri

Çalışmanın saha araştırmasında gerçekleştirilen mülakatlarda katılımcıların gönüllülüğü esas alınmıştır. Mülakatlar, veri doygunluğuna ulaşıncaya kadar hedef kitle içinden amaçlı örneklem kriterlerine uygun bireylerden seçilmiştir. Verilerin analizi, nitel içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, metin içeriklerinin toplanarak, analiz edilmesi süreçlerinden oluşur. Bu bağlamda öncelikle mülakatlardan alınan ses kayıtlarının transkripsiyonu gerçekleştirilmiştir. Sonrasında Maxqda 2020 nitel analiz paket programı kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Araştırmanın rapor aşamasında, derinlemesine mülakat gerçekleştirilen görüşmecilerin adları gizlenerek K1'den K15'e kadar kodlanmıştır. Ayrıca Maxqda 2020 programında araştırmacılar tarafından oluşturulan kod sistemleri de nitel araştırma alanında çalışmalar yapan bir uzman görüşü alınmak suretiyle doğrulanmıştır.

4. Bulgular

Saha araştırmasına dair bulgular, 4 kategoride ele alınarak, araştırma sorularının içeriğine göre tasnif ve analiz edilmiştir.

4.1. Afgan Öğrencilerin Türkiye'ye Gelmeden Önce Ülke Hakkındaki Algıları ve Üniversite Eğitimi İçin Türkiye'yi Seçme Nedenleri

Uluslararası öğrencilerin, üniversite hayatını sürdüreceği kurumu ve ülkeyi seçmesinde farklı unsurlar ön plana çıkabilmektedir. Bunlar arasında gidilecek ülkedeki yükseköğretim kurumlarının kalitesi, burs ve yurt olanakları, o ülkenin vaat ettiği kariyer imkânları, o ülkenin kültürü, ekonomisi, siyasal kurumları, tarihsel bağlar, konuşulan dil, o ülkenin dizileri, filmleri ve müzikleri, ülkenin mimarisi, doğal güzellikleri ve kentleri de dâhil olmak üzere çok sayıda unsur, uluslararası öğrenciler için başka bir ülkenin cazibe alanına girmesine neden olabilmektedir. Bu cazibe alanı ise çalışmanın teorik kısmında belirtildiği üzere ülkelerin yumuşak güç kaynakları ve kamu diplomasisi faaliyetleri ile genişletilebilir.

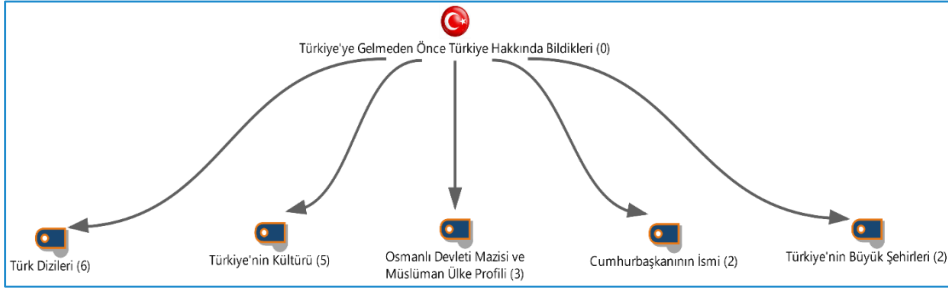
Türkiye birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir ülkedir. Türkiye'nin coğrafi konumu ona stratejik bir avantaj sağlamaktadır. Gerek göç yolları gerekse ticaret yolları üzerinde olması neticesinde Türkiye dinamik, zengin bir kültüre sahiptir. Türkiye ayrıca birçok uluslararası ittifakta yer alan, gelişmiş bir demokrasiye sahip uluslararası normlarla uyumlu bir ülke olup bu eşsiz konumu Türkiye'nin yumuşak güç potansiyelini arttırmaktadır (Ejder, 2019). Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesi, uluslararası öğrencilerin bu ülkeyi tercih etmesinde farklı boyutların öne çıkmasına neden olmaktadır. Farklı coğrafyalarda bulunan ülkelerdeki insanların Türkiye'ye dair algıları, Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesi ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin yanı sıra o ülkenin Türkiye ile tarihsel, kültürel, siyasi, ekonomik ve coğrafi ilişkileriyle de şekillenebilmektedir. Türkiye'ye üniversite eğitimi için gelen uluslararası öğrencilerin bu ülkeyi seçmelerindeki gerekçelerde, bu öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önceki algıları önemli bir etkidir (Çiçek, 2023b). Çalışmanın saha araştırması için yapılan derinlemesine mülakatlar, Afgan öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önce bu ülkenin dizilerini, kültürü ve tarihini, devlet başkanını ve şehirlerini bildiğini ortaya koymuştur.

Tablo 2, Afgan öğrencilerin Türkiye'ye dair bilgilerini ve dolayısıyla bu ülke hakkındaki algılarında en önemli etkenin Türk dizileri olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim katılımcılardan 6'sı, Türkiye'ye gelmeden önce Afganistan'da Türk dizilerini izlediklerini belirtmiştir. Türk dizi sektörü başta Ortadoğu, Balkanlar, Orta Asya ve Afrika ülkelerinde oluşturduğu cazibeyle hem ekonomik bir açılımın hem de kültürlerarası bağ kurmanın önemli bir aracı haline gelmiştir. Kültür diplomasisi faaliyetlerine görece daha geç bir dönemde

başlamış olan Türkiye, sahip olduğu tarihsel ve kültürel değerlerin zenginliği ile kültürel diplomasi alanında kısa sürede etkinlik göstermeyi başarabilmiştir (Yazar, 2020: 530). Bunun yanı sıra Afganistanlı uluslararası öğrenciler, Türkiye ile kendi ülkeleri arasında kültürel, tarihi ve dini bağların bulunduğunu, Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet başkanlarını bildiklerini ve Türkiye'nin İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya gibi büyükşehirlerini bildiklerini belirtmişlerdir.

Şekil 1: Katılımcıların Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkında Bildikleri

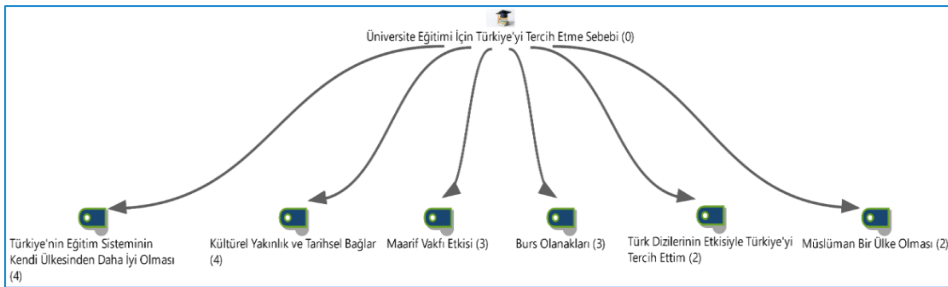
Türkiye'yle de Türkçe diliyle de aslında ben dizilerden tanıştım. Ama burası dizilerden çok farklıymış, filmlerdeki gibi değilmiş. Türkçeyi dizilerden öğrendim ben, öyle geldim Türkiye'ye. (K14)

Ben Afganistan'daki Türk Maarif Vakfı okulundan mezun oldum. Orada Türk hocalarımız vardı. Türk kültürünü, Türkiye'nin büyükşehirlerini, müziklerini, yemeklerini bize hep anlatıyorlardı. Türkiye'deki insanların Müslüman olduğunu ve dillerini de daha buraya gelmeden biliyordum. (K10)

Türkiye'ye gelmeden önce burayı Müslüman ve Osmanlı Devleti'nin devamı olarak görüyordum. Hatta Türkiye'ye gelirken ben Osmanlı ülkesine gidiyorum diye düşündüm hep. Büyük Osmanlı Devleti bu. Avrupa'da ve Asya'da birçok toprağı almış büyük bir devletti burası ve insanları da Müslümandı. Bizim kardeşlerimizdi. Böyle düşündüm hep. Beklentilerimi tam olarak karşılamasa da yine de kafamdakilere yakın burası. Bazı eksikleri var. Ama yine de iyi bir ülke burası. (K13)

Afgan öğrenciler Türkiye'deki eğitim sisteminin kendi ülkelerinden daha iyi olduğu, kültürel ve tarihsel bağlar, Maarif Vakfı Okulları etkisi, Türkiye'nin sunduğu burs olanakları, Türk dizilerinin etkisi ve Müslümanlık ortak paydası gibi gerekçelerden dolayı üniversite eğitimi için Türkiye'yi tercih ettiklerini belirtmiştir. Bazı öğrenciler için bu gerekçelerden birinin, bazıları için ise birkaçının aynı derecede etkili olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 2: Afgan Öğrencilerin Üniversite Eğitimi İçin Türkiye'yi Tercih Etme Sebepleri

Diğer ülke üniversitelerine göre iyi bir eğitim ve profesör kadrosuna sahipti burası. Ayrıca Ortadoğu, İran, Suudi Arabistan gibi ülkelerin üniversitelerini de kontrol etmiştim. Türkiye bunların içinde ilk sırada oldu benim için çünkü eğitim sistemi ve hocaları çok iyiydi. (K6)

Afganistan'da eğitim çok gerideydi. Kızlar orada özgür olamıyorlar. Orada kızlara eğitim hakkı vermiyorlar. Türkiye özgür bir ülke olduğu için ve eğitimi iyi olduğu için Türkiye'yi seçtim. Mesela Afganistan'da kadın olarak kendimize göre bir bölüm seçip okuyamıyoruz. Okumak istesek de başka

bir şehire tek başımıza gitmemiz yasak. Zaten şimdi Taliban kızlara okulları yasakladı, artık kızlar okula bile gidemiyor. Özgürce eğitim almak için Türkiye'yi seçtim. (K7)

Afgan-Türk Maarif Okullarından mezun olduğum için burayı seçtim ve Türkiye bana daha iyi geliyordu. Aynı zamanda birçok konuda bilgim vardı, hem dil olarak hem kültür olarak biliyordum. Ben hem Rusya bursu kazanmıştım hem de Türkiye bursları kazanmıştım. Fakat düşününce Türkiye bana daha iyi geldi. Çünkü Türkler tarafından eğitim almıştım o yüzden tercihim Türkiye' den yana oldu. (K2)

Üniversite eğitimi için burayı seçmemdeki en önemli şey Türkiye'nin bana burs vermesiydi. Hangi ülke bana burs verse oraya gider okurdum. Bu Türkiye oldu. Ülke çok fark etmezdi benim için. (K13)

Türk Akraba Topluluklar Başkanlığı o zamanlar onun reklamını yapıyorlardı hadi başvuru yapın çok güzel şeyler var, burs veriyorlar eğitimi çok güzel diye bize de o an o denk gelmişti. Daha doğrusu başvurumuzu yapmıştık işte binlerce kişinin arasından seçildik öyle geldik. (K3)

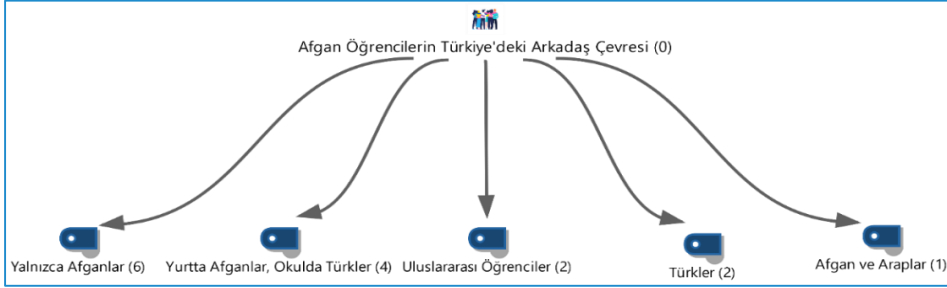
Türkçeyi bildiğim ve kültür olarak da yakın olduğumuz için Türkiye'de okumayı seçtim. Burası aynı zamanda sevdiğim ülkelerden birisiydi. Çünkü kendi akrabalarımız gibi görüyduk Türkiye'yi. Akrabalarımızı nasıl seviyorsak, Türkiye'yi de seviyorduk. (K14)

4.2. Afgan Öğrencilerin Gözünden Türklerin Kendilerine ve Diğer Uluslararası Öğrencilere Dair Yaklaşımları

Türkiye'ye daha çok sayıda ve nitelikli uluslararası öğrencilerin getirilmesi bir yandan ekonomik anlamda olumlu katkılar sağlayacak diğer taraftan ise Türkiye'ye eğitim için gelen uluslararası öğrencilerin, ülkelerine döndüklerinde üst düzey görevlere gelebilme ve ülke politikasının belirlenmesinde söz sahibi olabilme potansiyelleri, kendi ülkeleri ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geleceğini doğrudan belirleyebilme ihtimalini ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle uluslararası öğrencilerin Türkiye tecrübeleri, kendi ülkeleri ile Türkiye arasında başta siyasi, ekonomik ve toplumsal olmak üzere çok sayıda iş birliğinin yolunu açabilme potansiyeli taşımaktadır. Bu bağlamda uluslararası öğrencilerin olumlu bir Türkiye tecrübesi ile ülkelerine dönmeleri esastır. Bu durumu sekteye uğratabilecek deneyimlerin var ise ortaya çıkarılarak anlaşılması kamu diplomasisinin eğitim ayağı ile hedeflenen amaçlara ulaşılmasına katkı sunacaktır.

Türkiye, maruz kaldığı düzenli ve düzensiz göçlerle, sayıları milyonlarla ifade edilen göçmene ev sahipliği yapan bir ülke konumundadır (goc.gov.tr). Başta Suriye, Afganistan, Ukrayna, İran, Irak ve Afrika olmak üzere dünyanın farklı coğrafyalarından düzenli ve düzensiz göçmenler Türkiye'yi ya bir hedef ülke ya da Avrupa'ya gitmek için transit bir nokta olarak görerek buraya göç etmektedir. Türkiye'de uzun süredir devam eden ekonomik kriz, güvenlik ve konut sorunu gibi çok sayıda problemler alanın varlığı zaman zaman düzensiz göçmenlerden kaynaklı olarak algılanabilmektedir (Eser & Uygur, 2019). Medyanın ve siyasi partilerin de etkisiyle (Eser & Çiçek, 2020) toplumsal öfkenin hedefi haline gelen düzensiz göçmenler ile uluslararası öğrencilerin durumu da zaman zaman birbirine karıştırılabilmekte ve tepkilerden uluslararası öğrenciler de nasibini alabilmektedir (Çiçek, 2023b: 74). Saha araştırmasından elde edilen veriler, Afgan öğrencilerin nazarında kendileri ve Suriyeli öğrencilerin Türk toplumu tarafından zaman zaman dışlayıcı, ayrımcı, xenofobik ya da ırkçı yaklaşımlarla karşı karşıya olduklarını ortaya koymaktadır. Afgan öğrencilerin Türkler tarafından dışlayıcı, ayrımcı, xenofobik ya da ırkçı yaklaşımlara muhatap olduğu algılarını ortaya koymak için bahsi geçen öğrencilerin arkadaş çevresinin kimlerden meydana geldiği, Afganistanlı olduklarını öğrenen Türklerin onlara karşı nasıl tepkiler verdiği ve Türklerin diğer yabancılara karşı davranışlarını Afgan öğrencilerin nasıl yorumladığı sorularından hareketle ortaya konulmuştur.

Şekil 3: Afgan Öğrencilerin Türkiye'deki Arkadaş Çevresi

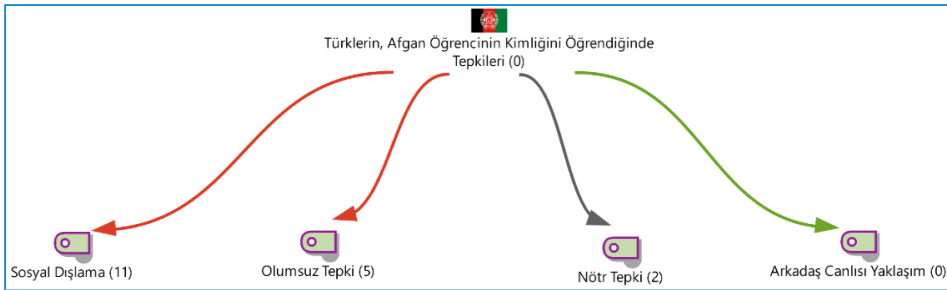
Saha araştırmasında derinlemesine mülakatlar yapılan Afgan öğrencilerin arkadaş çevresinin daha çok Afganlar olduğu, Türklerle arkadaşlık ilişkilerinin sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. 15 katılımcının 6'sı arkadaş çevresinin yalnızca Afganlardan oluştuğunu, 4'ü okulda Türklerle ancak yurtta Afganlarla arkadaşlık yaptıklarını, 2'si daha çok uluslararası öğrencilerle arkadaşlık yaptıklarını, 1'i Afgan ve Arap öğrencilerin arkadaş çevresini oluşturduğu belirtmiştir. Katılımcılardan sadece 2'si arkadaş çevresinin daha çok Türklerden oluştuğunu dile getirmiştir. Bu durum, Afgan öğrencilerle Türk öğrencilerin yeterince arkadaşlık kuramadıklarını, zayıf ilişkilere sahip olduklarını, başka bir deyişle sıkı bağlardan yoksun olduklarını göstermektedir.

Türkiye'deki çevrem daha çok Afgan arkadaşlarımdan oluşuyor. Türkler de var ama birkaç tane, sayıları az. Biz okul başladığında hep yabancı öğrencilerle konuşmaya başladık, birlikte zaman geçirdik. Daha sonra Türk öğrenciler neden sadece yabancılarla arkadaşlık yaptığımızı sormaya başladılar. Daha sonra bizimle irtibatı tamamen kestiler. Artık neredeyse hiç konuşmuyoruz Türklerle. (K15)

Sınıf ortamında arkadaşlarımdan yüzde 70'i Türklerden oluşuyor. Ama yurtta genelde Afganistanlı arkadaşlarımla zaman geçiriyorum. Ama yurtta da Türk arkadaşlarımla var. (K12)

Afganistanlı arkadaşlarımla zaten yanımda, en çok onlarla zaman geçiriyorum. Bunun haricinde Türkiye'deki arkadaş çevrem genelde Araplardan oluşuyor. Oda arkadaşım Yemenli. Başka Arap arkadaşlarımla da var. Onlarla iyi anlaşılıyor. Suriyeli arkadaşlarımla da var. Türk arkadaşlarımla da var ama onlarla çok az konuşuyoruz, birlikte pek zaman geçirmiyoruz. (K13)

Şekil 4: Türklerin, Afgan Öğrencilerin Kimliklerini Öğrendiğinde Tepkileri

Yapılan derinlemesine mülakatlar (K9, K10, K14, K15) neticesinde, Afgan öğrencilere göre Türk gençlerin Afgan kimliğine karşı olumsuz bakış açısı olduğunu ifade etmek mümkündür. Türklere kendisinin Afgan kimliğinden bahseden öğrencilerin 11'i sosyal dışlamaya maruz kaldığını, 5'i olumsuz tepkiler aldığını ve 2'si de nötr tepkilerle (tepkisizlikle) karşılaştığını ifade etmiştir⁴.

⁴ Bazı öğrenciler aynı anda hem sosyal dışlama ve olumsuz tepki aldıklarını belirttiklerinden frekansların toplamı 15'in üzerinde çıkmıştır. Benzer durum diğer tablolarda görülebilir.

Türklerden mesela neredeyse 10 kişiden biri bana Afgan olduğum için tepki gösteriyor ve bu beni rahatsız ediyor. Mesela önce benimle çok iyi konuşuyorlar. Daha sonra nerelisin diye soruyorlar, Afganistanlıyım dediğimde hemen bana olumsuz tepki gösteriyorlar. Sadece Afgan olduğum için tepki görüyorum. Bu da beni çok rahatsız ediyor. (K9)

İlk geldiğimizde Afganistanlı olduğumuz için hocalarımızın tepkisi hep iyi ve normal oldu. Daha sonra Türk arkadaşlarımızla tanışmaya başladık. Tanışırken hep güzel başlıyor sohbetimiz. Ama Afganistanlı olduğumuzu öğrenince biraz farklı oluyor tepkileri. Gülüyorlarsa bir anda sertleşiyor bakışları, konuyu değiştiriyorlar. Sohbeti hemen bitirenler oluyor. Ben aynı zamanda Özbek'im, Özbek olduğumu söylediğimde sen de bizdensin diyorlar. Ama Afganistan'ı da söylediğimde hemen fikirler olumsuz oluyor. (K10)

Bir Türk'le tanıştığında başlangıçta benim Afganistanlı olduğumu düşünmüyorlar. Sonra Afganistanlıyım dediğimde biraz tiksiniyorlar. Davranışları yavaş yavaş soğuyor bana karşı. Önceleri bu duruma üzülüyordum, psikolojim bozuluyordu. Sonradan alıştım. (K14)

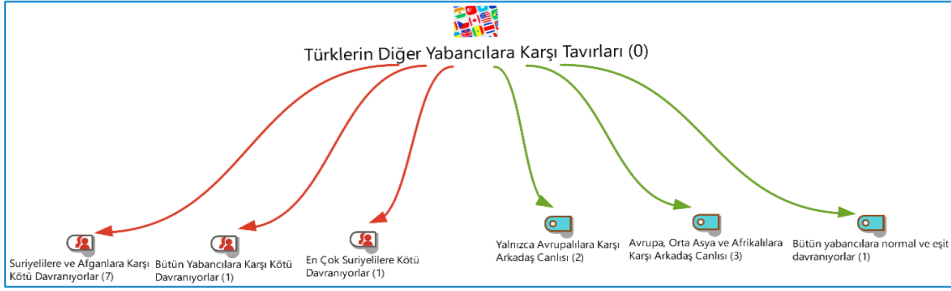
Birkaç tane sınıf arkadaşım vardı, onlar benim Afgan olduğumu bilmiyordu. Beni Karadeniz tarafından sanıyorlardı. Sonra onlara Afgan olduğumu anlattım. Daha sonra benimle konuşmayı kestiler. Afgan olduğumu öğrenince arkadaşlıklarını bitirdiler. (K15)

Afgan öğrencilerin önemli bir bölümüne göre Afgan kimliğine sahip olmak, Türklerin kendilerine karşı önyargı, sosyal dışlama, ayrımcılık, xenofobi ve hatta ırkçı yaklaşımlara davranması için yeterli görünmektedir. Katılımcılar, bahsi geçen olumsuz davranışların daha çok akranları olan Türklerden geldiğinin de altını çizmişlerdir. Afgan öğrencilere göre Türk gençleri, Afgan erkeklerin sınırdan kaçak şekilde Türkiye'ye girmesinden, Afgan öğrencilerin Türk devletinden burs almasından, Afganların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının istihdam alanlarına talip olmak suretiyle onlara rakip olmasından diğer bir ifade ile Türkiye'de çalışmasından rahatsızlık duymaktadır. Yapılan görüşmelerde Afgan öğrenciler, özellikle düzensiz Afgan göçüne yönelik olumsuz bakış açısının kendilerine de yansıtıldığından, kendilerinin de düzensiz göçmenlerle bir tutulmasından şikâyet etmişlerdir. Öğrenciliğin yanı sıra Türkiye'de çalışarak hayatlarını sürdürmek isteyen Afganların düşük ücretler karşılığında çalışmayı kabul etmesi ve bu durumun da "Türklerin işlerini ellerinden alması" gibi görülmesi, Afganlara karşı Türk gençlerin olumsuz tepkiler vermesine neden olmaktadır. Ayrıca Afgan öğrencilere göre Türk öğrenciler, devlete ödedikleri harç ve vergilerin Afganlara burs olarak verilmesinden duydukları rahatsızlıkları sıklıkla ifade etmektedirler.

Türkiye'de ırkçı ya da ayrımcı sayılabilecek davranışlara maruz kaldım, üzülüyorum. Şimdi yurttaki depremzedelerle birlikte kalıyoruz. Asansörden inerken yaşlı bir amca nereli olduğumu sordu, ben de Afganistanlıyım dedim. Amcanın yanında bir de genç Türk vardı. Genç olan kişi neden bizim ülkemize geliyorsun, bizim yurdumuzda kalıyorsun, burada yemek yiyorsun diye bana tepki gösterdi. Yaşlı amca da benim öğrenci olduğumu, okulum bitince zaten ülkeme döneceğimi söyledi. Bu şekilde kötü tepki verme diye Türk genci uyardı. Ben yaşlı amcadan böyle güzel bir uyarıda bulunmasını beklemiyordum. Bizi hoş karşıladı yaşlı amca, korudu. Gençler bize genelde siz bizim işimizi elimizden alıyorsunuz, paramızı çalışıyorsunuz gibi tepkiler veriyor. Ama depremde evi yıkılmış yaşlı amca bana orada sahip çıktı. Kendisi kötü durumda olmasına rağmen beni savundu. (K12)

Ayrımcılık ya da ırkçılığa maruz kaldım. Bir keresinde yurttaki odada bir Afgan iki de Türk oda arkadaşım vardı. Sizin Türk gençlerin çoğu Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı sevmiyor. Biz Türkiye'den burs alıyoruz, yurttaki kalabiliyoruz. Aile masraflarımızı Türkiye devleti karşılıyor. Ben de Cumhurbaşkanı ne kadar iyi bir insan, bizlere ve yabancılara çok yardımcı oluyor dedim. Ama diğer oda arkadaşım çok kötü tepki verdi. Bir anda dışarı çıktı, bunlar geliyorlar ülkemizi mahvediyorlar falan dedi. Bunlar Afganistan'dan gelmiş kral gibi yaşıyor, burs alıyorlar, yurttaki kalıyorlar diye bağırıp çağırıyorlar. (K7)

Şekil 5: Türklerin Diğer Yabancılara Karşı Tavrıları

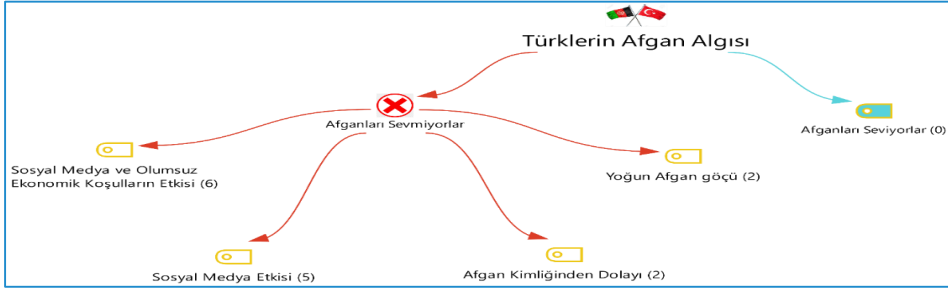
Saha araştırması bölümünde derinlemesine mülakat yapılan Afganistanlı öğrencilerin önemli bir kısmı, sahip oldukları Afgan kimliklerinden dolayı Türklerin kendilerine karşı dışlayıcı ve olumsuz tepkiler verdiğini belirtmişti. Araştırmanın sorularından biri de Afgan öğrencilerin bakış açısından Türklerin diğer yabancılara karşı nasıl davrandıklarını konusundaydı. Bu soruya yanıt veren Afgan öğrencilerin 7'si Türklerin Suriyeliler ve Afganlara karşı kötü davrandığını, 1'i bütün yabancılara karşı kötü davrandıklarını, 1'i en çok Suriyelilere karşı kötü davrandıklarını belirtmiştir. Öte yandan katılımcıların 3'ü Türklerin Avrupalılara, Orta Asyalılara ve Afrikalılara karşı arkadaş canlısı davrandığını, 2'si de Türklerin yalnızca Avrupalılara karşı arkadaş canlısı davrandığını belirtirken, 1 katılımcı da Türklerin bütün yabancılara karşı eşit ve normal davrandığını dile getirmiştir. Bu verilere göre Afgan öğrencilerin nazarında Türklerin önemli bir kısmı için Türkiye'de Afgan ve Suriyeli kimliğine sahip olmak, kötü davranış için başlı başına bir gerekçedir. Afgan öğrenciler, Türkiye'ye karşı büyük bir sempati duyarak bu ülkeye geldiklerini belirtmiş olsalar da Türkiye'ye geldikten sonra kendilerine karşı Türk toplumunun önemli bir bölümünden gelen ayrımcı, dışlayıcı, zenofobik ve hatta ırkçı yaklaşımlardan dolayı ziyadesiyle üzgün oldukları tespit edilmiştir.

Bildiğim kadarıyla Türkler Afrikalıları seviyorlar. İlk kez Türkiye'ye gelip Türkçe öğrendiğimde, hocalarımız bile Afrikalıları daha samimi davranıyorlardı. Ama bize öyle değildi, bizle pek konuşuyorlardı. Araplara karşı ise aynı bizimki gibi olumsuz tepki veriyorlar. Orta Asya'dan gelenlere de hiç kötü tepki yok. Sadece Suriyeliler ve Afganlara karşı çok olumsuzlar. (K4)

Benim gözlemlerime göre Türkler diğer yabancılara karşı olumsuz düşüncelere sahip değil. Sadece Suriyeliler ve Afganistanlılara karşı olumsuzlar. Çünkü bunlar çoğunlukta. Bir de bunlar mülteci olarak geliyorlar, ülke genelinde varlar. Suriyeliler ve Afganlardan bazı kişiler bazı olumsuz şeyler yaptıklarında hepsi için fikirlere kötü oluyor. Bir de hep şöyle bir sözle karşılaşıyorum. "Sen iyisin de başka Afganlar kötü" diye başlıyorlar her söze. Ama bu sözü ben samimi bulmuyorum. (K8)

Türklerin yabancılara karşı davranışları, onların ülkesine göre değişiyor. Mesele en çok Suriyelileri sevmiyorlar. İlk sırada Suriyeliler var. Daha sonra ikinci sırada Afganistanlılar var. Afganistanlıları da sevmiyorlar ama Suriyeliler kadar değil. Daha sonra Afrikalılar var ama onlara çok daha iyiler. Sosyal medyaya yüzünden Afganistanlıları sevmediklerini düşünüyorum. Çünkü sosyal medyada kötü haberleri hep Afganistan uyruklu diye veriyorlar. Yabancı uyruklu deseler bu kadar tepki almazdık. (K12)

Şekil 6: Afgan Öğrencilere Göre Türklerin Afgan Algısı

Afgan katılımcıların tamamı, Türklerin Afganistanlıları sevmediklerini belirtmiştir. Türkiye'ye karşı tamamen olumlu hisler ve beklentilerle gelen Afgan öğrenciler için bu durum büyük bir hayal kırıklığı olmuştur. Türklerin kendilerine dair olumsuz bakış açısının arkasında yatan sebepleri ise sosyal medya etkisi, Türkiye'deki ekonomik koşulların kötüleşmesi, Afganistan'dan Türkiye'ye yönelik yoğun (düzensiz) Afgan göçü ve kendilerinin Afgan kimliğine sahip olması şeklinde sıralamaktadırlar. Afgan öğrencilerle gerçekleştirilen derinlemesine mülakatlarda, soru formu içinde yer almasa da katılımcılar tarafından konu özellikle sosyal medya meselesine getirilmiştir. Katılımcılar, yabancı uyruklu kişilerin işledikleri herhangi bir suçun faillerinin sosyal medyada Afganistanlı olarak paylaşıldığını, bu durumun da bütün Afganistanlılara mal edildiğini dile getirmişlerdir. Böylece Türkiye'deki toplumsal öfkenin hedefine düzensiz Afganların yanı sıra kendilerinin de dâhil edildiğini ifade etmişlerdir. Sosyal medya platformlarında "Afgan" anahtar kelimesiyle yapılacak herhangi bir aramada, katılımcıların iddialarının doğrulanabileceğini görmek mümkündür. Sosyal medyada başta Suriyeli ve Afganlara yönelik hincin sebepleri arasında ise Türkiye'de son yıllarda Suriyeli (Eser & Uygur, 2019; Sarıdağ & Eser, 2023a; Sarıdağ & Eser, 2023b) ve Afgan göçünün yoğun bir şekilde yaşanması, ekonomik sıkıntılar yaşanması, medyada çıkan olumsuz haberler gibi çok sayıda unsura dayandırılabilir. Katılımcılardan çoğunluğunun Türklerin Afganları sevdiğine dair bir görüş belirtmemeleri, kendilerine yönelik ayrımcı, dışlayıcı, zenofobik ya da ırkçı söylemlerin olduğunu iddia etmeleri Türkiye'nin eğitim diplomasisi açısından Afgan öğrenciler nezdinde önemli bir sorunun varlığını ortaya koymaktadır.

Depremle ilgili şöyle bir haber okumuştum yanlış hatırlamıyorsam. Afganistanlılar şey yapmışlar depremedelerin ellerini keserek bileziklerini falan çalmışlar gibi cümleler kurulmuştu ve sosyal medyada bomba diye patlamıştı. Hâlbuki bu yalandı ama çoğu kişi inanmıştı. Harbiden bunlar yapmış mı, bunları da mı yapar, bunlar hırsız şöyledir böyledir, ülkelerinden kaçarak gelmiş de bize neler yapıyor gibi şeyler. (K3)

Benim abim diyor ki ben 2011'de geldim Türkler bizi misafir ediyorlardı, bizi gördüklerinde fotoğraf çekinmek istiyorlardı. Başka bir memleketten kan kardeşimiz geldi diyorlardı diyor ama şimdi belki de sayımız çok olduğu için bize karşı öyle değiller. Ekonomiden dolayı olabilir bu. (K5)

Türkler, Afganları genel olarak sevmiyor bence. Ama sevenleri de var içlerinde. Mesela bazıları bizi görüyor, sen Afganistan'dansın, Afganistan'ı seviyoruz diyorlar. Ama genelde kötü şeyler söylüyorlar. İyi şeyleri daha çok yaşlı insanlar söylüyor, bizi seviyorlar. Ama bizimle aynı okulda okuyan gençler bizi sevmiyor. Neden kendi ülkende okumuyorsun, neden buraya geldin, Türkiye sana burs mu veriyor diyorlar. Hayır, bursum yok, aynı senin gibi sınavlara giriyorum, yüksek puan alırsam derslerden geçiyorum diyorum. Burada bizim hakkımızı alıyorsunuz diyorlar. Devlet bize burs vermiyor, size veriyor diyorlar. (K9)

Bütün insanların iyisi de kötüsü de var. Afganistanlılar içinden de kötüler var. Elbette bazı Afganistanlılar kötü şeyler yapmış olabilir ama hepsi kötü değil. Buna rağmen Türkler, Afganistanlıların geneli için olumsuz fikirlere sahip bence. Bazen neden böyle olduğunu soruyorum

Türk arkadaşlarıma. Biz 4-5 sene öncesine kadar böyle değildik, Afganistanlıları çok seviyorduk ama son yıllarda bazı Afgan erkeklerin yanlış davranışlarından dolayı artık Afganistanlıları sevmiyoruz diyorlar. Bunda sosyal medyanın çok etkisi var. Instagram'da falan hep bu konuları görüyorum zaten. Afganistanlıları istemiyoruz diyorlar hep sosyal medyada. Özellikle Türk gençleri bize karşı çok olumsuz fikirlere sahipler. Siz geldiğinizden beri iş bulamıyoruz diyorlar. Siz buraya geliyorsunuz bizim hakkımızı alıyorsunuz, Erasmus programıyla Avrupa'ya gidiyorsunuz bizim hakkımızı alıyorsunuz. Siz çok ucuz çalışıyorsunuz, bizi işe almıyorlar. Hep hakkımızı yiyorsunuz diyorlar bize. (K10)

Türkler Afganistanlılara karşı genel olarak olumsuz fikirlere sahip. İçlerinde Afganistanlıları seven de var sevmeyen de ama çoğu sevmiyor. Bazıları bizim savaştan geldiğimizi biliyor ve daha anlayışlı oluyor. Ama bazıları çok anlayışsız davranıyor. Mesela benim bir hocam var, isim vermek istemiyorum. Bana neden buraya geldin de ülkeni kurtarmadın dedi. Ben olsam ülkemi kurtarırdım, başka ülkelere gitmezdim dedi. Keşke sen de gelmeseydin, ülkende kalsaydın dedi. Ama ben Afganistan'da olsaydım dışarı bile çıkamazdım. Şimdi Afganistan'da kızlar, yanlarında erkek olmadan komşuya bile gidemiyorlar, yasak.

Ama ben bazen Afganistanlıyım demekten çekiniyorum. Özbek'im diyorum. Sorduklarında Özbekistanlıyım diyorum bazen. Afganistanlıyım dersem kesin kötü bir şey derler diye korkuyorum. Özbek'im dedikten sonra biraz açıklama yapmak zorunda kalırsam o zaman Afganistanlıyım demek zorunda kalıyorum. (K7)

Mülteci Afganlara karşı nasıl davrandıklarını bilemem ama biz öğrenci olan Afganlar buraya okul için geldik. Bize karşı çok olumsuz davranışlar ve tepkiler veriyorlar. Bu çok kötü bir şey (K4)

Bence Afganistanlılara karşı olumlu fikirlere sahip olanlar da var ama sayısı çok az. Genellikle Afganistanlılara karşı Türklerin olumsuz fikirlere sahip olduğunu düşünüyorum. Bence Türkiye'yi sosyal medya yönetiyor. Sosyal medyada da Afganistanlılar hakkında hep olumsuz şeyler yazıldığından genel olarak Türkler bizim hakkımızda olumsuz şeyler düşünmeye başlıyor. Sosyal medyadaki olumsuzluk bize yansıyor. Sosyal medyayı görmeyen bir yaşlıyla konuştuğumuzda hiçbir sıkıntı çekmiyoruz Afganistanlı olduğumuz için. Ben genelde Türkiye'de Afganistan yerine Türkmenim demeyi tercih ediyorum. (K8)

4.3. Afgan Öğrencilerin Türkiye'deki Ayrımcılık ve İrkçilik Tecrübesi

Türkiye, kamu diplomasininin alt boyutu olan eğitim diplomasisi faaliyetleri kapsamında dünyanın farklı ülkelerinden her sene on binlerce uluslararası öğrenciyi ülkemize getirerek burada üniversite eğitimi almasını, bu öğrencilerin Türkiye ile duygusal bir bağ kurmasını, ülkelerine gittiklerinde de bu bağ sayesinde Türkiye'nin gönül elçileri olmasını planlamaktadır. Türkiye'nin uluslararası öğrenci politikasının kamu diplomasisi boyutu kısaca bu şekilde özetlenebilir. Bahsi geçen uluslararası öğrenci gruplarından biri de Afganistanlı öğrencilerdir.

Afgan öğrencilerin Türkiye'deki üniversite eğitimleri sonrasında Türkiye'ye hizmet etmeleri, kendi ülkelerine dönüp ülkesinde önemli konumlara gelmeleri ya da başka bir ülkeye gidip orada yönetici pozisyonu elde etmeleri durumunda Türkiye ile ilişkilerini devam ettirmeleri, buldukları ülke ile Türkiye'nin iş birliği kurmasına yardımcı olmaları ya da yaşadığı ülkede Türkiye'ye dair olumlu izlenimlerini anlatmaları beklenir. Bu beklentilerin gerçekleşebilmesi ise Afgan öğrencilerin Türkiye'de yaşadıkları olumlu ya da olumsuz tecrübelerle şekillenebilecektir. Afgan öğrencilerin Türkiye'den memnun şekilde ayrılması, Türkiye'nin ömür boyu gönül elçisi olabilmesinin önünü açacaktır. Ancak Türkiye'de yaşayacağı olumsuz tecrübeler, ayrımcılık, dışlanmışlık, xenofobi ya da ırkçılığa maruz kalma halleri, Afgan öğrencilerin Türkiye'ye dair olumsuz bir algıya sahip olmasına neden olabilecek, böylece Türkiye'nin önemli kaynaklar harcayarak yürüttüğü eğitim diplomasisi faaliyetleri bu öğrenciler nezdinde başarısız sonuçlar alabilecektir.

Çalışmada, Afgan öğrencilerin Türkiye'deki ayrımcılık ve ırkçılığa dair tecrübeleri de ortaya konmak istenmiştir. Gerçekleştirilen derinlemesine mülakatlardan elde edilen veriler, Afgan öğrencilerin Türkiye'de ırkçılık, ayrımcılık ve küçümseyici davranışlara maruz kaldığını ortaya

koymaktadır. 15 katılımcının yalnızca 5'i Türkiye'de ırkçılık ya da ayrımcılık yaşamadığını belirtmiştir. Afgan öğrencilerin ırkçılık, ayrımcılık ya da küçümseyici davranışlara maruz kalmaları kuşkusuz daha önceki altı çizilen sosyal medya etkisi, kaynakların göçmenler ile paylaşıldığına ilişkin algılardan doğan hoşnutsuzluklar diğer bir ifade ile ekonomik sorunlar ve Afganistan'dan Türkiye'ye yönelik yoğun göç hareketliliğinden kaynaklanmaktadır. Katılımcıların Türkiye'de yaşadığı olumsuz tecrübeler, aşağıda kendi ifadeleri ile verilmiştir.

Şekil 7: Afgan Öğrencilerin Türkiye'deki Ayrımcılık ve ırkçılık Tecrübeleri

Türkiye'de ayrımcılık ve ırkçılık yaşadım. Bir örnek vermek istiyorum, bu olay benim başımdan geçti. İstanbul'daydık, Afganistanlı bir arkadaşım ile oturuyorduk. Biraz içecek ve yiyecek almıştık. Yemiştik zaten çoğu şeyi. Sonra birkaç tane Türk çocuk geldi ve önümüzdekileri aldılar. Çocuklar, alsınlar dedik. Yaşları aslında daha küçüktü, 11-12 yaşlarındalar. Ama yine de bize karşı çok sert ve kendilerini üstün, güçlü gibi görerek konuştular bizlerle. Sonra ben yerimden kalktım, arkadaşım beni tuttu. Çünkü bizim Afganların kafasında hep şu düşünce var. Onlar bize bir şey yaparsa bir şey olmaz. Ama biz Türklere bir şey yapar, döversek hemen video çekerler, sosyal medyada bizi hedef gösterirler korkusu yaşıyoruz. Karşılık vermeyelim, sonra haberlere çıkarız korkusu var bizde artık. Karşımızdaki 4 çocuğun yaşları bizden küçüktü. Biz karşılık verebilecek güçteydik ama karşılık verirsek çevrede oturan bütün aileler, insanlar bizim videomuzu çekip, Afganistanlılar Türkleri dövüyor haberi yaparlar diye korktuk. Bir de çevrede oturan Türklerin onlardan yana tavır alıp bizi dövmesinden de korktuk o anda. (K8)

Ev kiralamak istediğimde bir sorunla karşılaştım. Bütün süreç çok iyiydi. Sonra imza noktasına gelince nerelisin dediler, Afganistan cevabını verdim. Sonra o daireyi bana vermediler. Afganistanlı olduğum için bana ev kiralamak istemiyorlar. (K6)

İrkçilik değil belki ama beni çok üzdüler. Biz yurttan kalıyoruz. Oda arkadaşlarımız da Türk'lerdi. Saçma bir konu için bizimle tartışılar ve bize ayrımcı sözler söylediler. Siz zaten Afgansınız, sizi şikâyet edersem sizi yurttan atarlar dediler. Genelde Afgan olduğumuz için biriyle tartışma yaşarsak bizi atıracaklarını söylüyorlar hep. Aslında hiçbir kötü şey yapmıyoruz ama Türkler bizi şikâyet ederlerse okuldan atılırsınız, yurttan atılırsınız diye korkuyoruz. Biz burada yabancıyız, ailemiz yok, tekrar bizi Afganistan'a yollamasınlar diye korkuyoruz. (K9)

Türkiye'de ayrımcılık ya da ırkçılık gibi bir şey yaşamadım, çünkü bunlar çok kapsamlı kavramlar. Ama çok fazla yan gözle bakıyorlar, küçümsüyorlar. Mesela bu Afganlıymış diyerek küçümsüyorlar sadece. Ama ırkçılık görmedim hiç. (K11)

Derinlemesine mülakatlarda özellikle kadın katılımcıların ırkçılık ya da ayrımcılık konusunda soruya yanıt verirken zaman zaman ağladıkları, içinde buldukları durumdan dolayı büyük bir utanç duydukları, Türkiye'de hayal kırıklığı yaşadıkları gözlenmiştir. Erkek katılımcılar, kadın katılımcılar kadar duygusal reaksiyon vermemek için güçlü görünmeye çalışsalar da yaşadıkları ayrımcılık, dışlama, zenofobi ya da ırkçı davranışları anlatırken ses tonlarının değiştiği, duygusallığa büründükleri gözlemlenmiştir. Yaşadıkları olumsuz tecrübeler yüzünden kırılgan olsalar da Türkiye'ye karşı vefa borcu hissettiklerini de belirtmişlerdir.

4.4. Afgan Öğrencilerin Gelecek Planları ve Bu Planlarda Türkiye'nin Yeri

Afgan öğrencilerin Türkiye'deki üniversite eğitimleri sonrasında hangi ülkeye gidecekleri ve o ülkedeki kariyer planlamaları Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine katkı sunacak bir başka boyuttur. Saha araştırmasına göre katılımcı öğrencilerin 7'si Afganistan'a geri döneceğini, 5'i Avrupa ülkeleri ya da ABD'ye gitmek istediğini ve 3'ü de Türkiye'de yaşamını sürdürmek istediğini belirtmiştir (K7 kodlu katılımcının Türkiye'deki resmi kurumlarda "memurluk" gibi pozisyonlarda istihdam edilmeye yönelik açıklamaları bir ayrımcılığa tabi tutuldukları ile ilgili algısını ortaya koymakla birlikte bu durum Türkiye Cumhuriyeti kanunları uyarınca ortaya çıkan yasal bir durumdur. Buna karşın çalışma metodu gereği katılımcının algıladığı ayrımcılığın bir bileşeni olması nedeni ile ilgili ifadelerle aşağıda aynı şekliyle yer verilmiştir). Afgan öğrencilerin olumsuz tecrübelerini unutturmaya yönelik politikaların hayata geçirilmesiyle, bu öğrencilerin gelecekte sahip olacakları pozisyonlarda Türkiye ile kendi kurumları ya da ülkelerinin ilişkilerini geliştirmek için aracı olmaları sağlanabilecek, Türkiye'nin gönül elçisi yapılmak suretiyle, Afgan öğrenciler üzerinden Türkiye'yi ve Türkiye'nin hikâyesini başka insanlara aktarmaları sağlanabilecektir.

Ben Afganistan'da yaşarken çok büyük hayallerim vardı. Mesele bir kadın milletvekili olmak istiyordum. Şu anda Afganistan'ın durumu çok karışık olduğu için Afganistan'a gitmek istemiyorum, orada yaşamak istemiyorum. Eğer Erasmus sınavı ya da başka bir sınav olursa Avrupa ülkelerine gitmeyi düşünüyorum. Ben evliyim, eşim de son sınıfta. Eğer Türkiye'de kalır ve yüksek lisans yaparsa sonrasında bir market ya da kafe açmak istiyoruz. Türkiye'de yabancılara yüksek yerlerde vazife vermiyorlar. Mesela memur olamıyoruz. Bir öğretmen olamıyoruz kolay kolay. O yüzden gidebilirsek Avrupa ülkelerine gitmek istiyoruz. Avrupa'ya gidemezsek de Türkiye'de yaşamak istiyoruz. (K7)

Üniversite bittikten sonra burada yüksek lisans yapmak istiyorum Daha sonra Afganistan'a gitmek istiyorum ve ülkemde ilk kadın fizyoterapist olmak istiyorum. Benim ülkemde hiç kadın fizyoterapist yok çünkü. Ben ilk olmak istiyorum. (K15)

Üniversite eğitimimi Türkiye'de tamamladıktan sonra Avrupa ülkelerinden birinde yüksek lisans yapmayı düşünüyorum. Çünkü ne kadar farklı ve iyi ülkelere gidersem o kadar tecrübe kazanacağım. Ama en sonunda Afganistan'a dönüp halkım için bir şeyler yapmak istiyorum. (K11)

Benim planım ülkeme geri dönüştür. Çünkü ülkemizin bizde hakkı var. Tekrar ülkemize dönüp, ülkemiz için hizmet vermeliyiz. Çünkü yabancı insanlar ülkemiz için bir şey yapamaz. Bizim ülkemize hizmet vermiyor. Biz bu konuda çok şanslıyız Türkiye'ye geldik eğitimimizi alıp geri ülkemize dönmeliyiz. Ülkemizi edindiğimiz tecrübelerle geliştirmeliyiz. Ben burada inşaat okuyorum. Ve çok fazla şeylere ilğim var. Mesela karayolları benim çok dikkatimi çekiyor, aynı zamanda hastanelerde. Benim ülkemde yollar böyle değil çok sıkıntılı, çok küçük. Türkiye'de yolları çok iyi yapıyorlar. Bir de hastaneler. Bizde hastaneler çok küçük, alanı büyük ama odaları falan küçük. Türkiye de öyle değil. O yüzden burada bazı gördüklerimin ülkem için çok faydalı olacağını düşünüyorum. (K2)

Üniversiteyi bitirdikten sonra yüksek lisansı burada yapmak istiyorum. Ardından Almanya, Fransa gibi daha iyi ülkelere gitmek istiyorum. Daha sonra da Afganistan'a geri dönmek istiyorum. Kendi halkıma hemşire olarak hizmet etmek istiyorum.

Türkiye'de de yaşamak ve çalışmayı çok isterdim. Sonuçta ben burada okudum, yaşadım ve burayı seviyorum. Ama buradaki insanların tavırlarını görünce biraz üzülüyorum. Burada çalışırsam Afgan olduğum için sürekli tepki göreceğimi düşünüyorum ve kalmaktan korkuyorum.

Burada çok iyi hocalarla çalışıyorum. Beni doktora konusunda teşvik ediyorlar. Avrupa, Amerika gibi ülkelere de doktora ya da post doktora için gidebilirim. Doktora bittikten sonra akademik kariyer yapmak istiyorum Avrupa ya da Amerika'da. Eğer Türkiye'de de devlet üniversitesinde koşullar iyi olur ve çalışmama izin verilirse burada da kalıp akademik kariyerimi sürdürebilirim. (K7)

Katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere çoğu kendi mesleklerinde iyi bir kariyer planı hedeflemektedir. Aralarında bazıları akademisyen ya da milletvekili olmak istediğini belirtmiştir. Katılımcıların yapacakları meslekler, iletişim içinde oldukları kitleye Türkiye'yi anlatma, buraya başka öğrencileri yönlendirme ya da yapacakları işlerde Türkiye'yi model alma

gibi süreçleri beraberinde getirebilecektir. Bu durum ise tam da kamu diplomasinin bir alt boyutu olan eğitim diploması faaliyetlerinin amaçlarını ifade etmektedir.

Şekil 8: Afgan Öğrencilerin Gelecek Planında Türkiye Tasavvuru

Her ne kadar Afgan öğrencilerin tamamı, Türkiye’de yaşadıkları olumsuzluklara, önyargılara, ayrımcılıklara, sosyal dışlanmaya, zenofobiye ve hatta ırkçı davranışlara maruz kaldıklarını ifade etseler de Türkiye ile ilişkilerini sürdürmek istediklerini ve gelecek tasavvurlarında Türkiye’ye yer vereceklerini belirtmişlerdir. Bu durum, bütün olumsuzluklara rağmen Afgan öğrencileri birer “Türkiye’nin gönül elçisi” olabileme potansiyelini ortaya koymaktadır. Afgan öğrencilerin gelecek planlarında Türkiye’ye nasıl yer verdikleri aşağıdaki ifadelerden görülebilecektir.

Biz Türkiye’de en az 4-5 sene kalıyoruz, burada okuduk. Burada yemek yedik, barındık. Türkiye’ye karşı nankörlük gibi olmasını istemem. Buradan gidince bütün bunları unutmak olmaz. Türkiye bizim için para harcadı, eğitim verdi, yemek verdi, her imkânı sağladı. İnşallah gelecekte Türkiye ile irtibatımı hiç kesmek istemem. Mesela Türkiye’nin kültürünü tanıtmak, Türk dilini Afganistan’da anlatmak isterim. Türkiye’ye gidip okumalarını tavsiye edeceğim. Buradaki yemekleri, ülkenin güzelliklerini herkese anlatacağım. (K12)

Mezun olduktan sonra Türkiye’de olmasam da buradaki Türk arkadaşlarım ve hocalarımla iletişimde olacağım. Afganistan’daki çevremde de Türkiye’de kaliteli eğitim kurumları var, buraya gidip eğitim alın diyeceğim. Türkiye’yi tavsiye edeceğim. (K11)

Tamam, burada bize bazen kötü davranıyorlar, ırkçılık bile yapabiliyorlar. Ama iyi davranan çok insan da var. Hocalarımız çok iyiler, bazı arkadaşlarımız iyi davrandılar. Zor günlerde hep bize yardım ettiler, destek oldular. Zor günlerimizde onlar bizim yanımızda oldular. Ben de Türkiye’nin yanında olmak isterim her şeye rağmen. (K9)

İlerde Afganistan düzelir ve ben de milletvekili olursam Türkiye ile ilişkilere katkı sağlamak isterdim. Öyle bir yüksek mertebeye gelirim bu Türkiye’nin bize verdiği burslar, imkânlar, yurtlar sayesinde olur çünkü. (K7)

Türkiye bizim için artık ikinci vatanımız oldu. Evet Afganistan benim ülkem ama Türkiye benim ikinci ülke, eğitim gördüm burada Türkiye’nin birçok şeyinden her türlü imkanlarından faydalandık. Benim Türkiye hakkında kötü fikirlere sahip olmam nankörlük olacaktır. İnşallah Türkiye ile ilişkilerimiz daim olacak. (K2)

Katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere Türkiye’de yaşadıkları olumsuz tecrübeler, olumlu tecrübelerin önüne geçmiştir. Türk devletinin kendilerine sağladıkları imkânlardan dolayı Türkiye’ye karşı kendilerini borçlu hissettikleri anlaşılmaktadır. Dahası Türkiye ile ilişkilerini devam ettirerek Türkiye’nin sağlık, ulaşım, ticaret, eğitim gibi farklı alanlarındaki başarılarını kendi ülkelerine de taşımak istediklerini ifade ederek aslında Türkiye’yi her şeye rağmen kendi ülkeleri için model olarak gördüklerini de örtülü şekilde ifade etmektedirler.

5. Sonuç

Dünya üzerinde güçlü bir aktör olma iddiası taşıyan ülkeler askeri ve ekonomik kaynaklarına dayanan sert güç unsurlarını geliştirmenin yanı sıra kendi politikalarının meşruiyeti için uluslararası kamuoyu ya da hedefledikleri ülkelerdeki kamuoyunu etkilemek adına yumuşak güce dayanan faaliyetler de gerçekleştirmektedirler. Kamu diplomasisi olarak adlandırılan bu faaliyetlerle ülkeler çeşitli aktörlerle yumuşak güç kapasitesini artırmayı hedefler ve sivil toplumu odak alan bir bakış açısıyla hareket ederler. Söz konusu bu faaliyetler arasında en çok bilineni ve en etkililerinden biri ise eğitim diplomasisidir. Eğitim diplomasisi sayesinde bir ülkenin kültürü, değerleri, politikaları, siyasal kurumları başka ülkelerin gelecekteki yönetici adaylarına öğretilir, misafir oldukları ülkeyi kendi ülkeleri için model almaları için çaba gösterilir. Tüm bu çabanın nihai amacı misafir edilen uluslararası öğrencilerin Türkiye'nin gönül elçisi olarak ülkelere dönmeleridir. Devletler, başka ülkelerin öğrencilerine ve akademisyenlerine sağladıkları eğitim olanakları, burslar ve sunulan sosyal ve kültürel ortamlarla onlar nezdinde bir imaj çalışması yürütürler. Buradaki amaçlardan en önemlileri eğitim yoluyla ülkeye duyulan sempatiyi artırmak, başka ülkelerin öğrencilerine ve akademisyenlerine model olabilecek bir izlenim bırakmak, gönül elçileri yetiştirmek ve milli politikaların meşruiyet ve haklılığına ilişkin tutumların uluslararası kamuoyu nezdinde yayılmasını sağlamaktır.

Türkiye, kamu diplomasisi alanında gerçekleştirdiği aktif politikaları sayesinde son yıllarda eğitim diplomasisi alanındaki etkinliğini artırmıştır. Bu kapsamda dünyanın farklı ülkelerinden öğrenciler Türkiye'de yükseköğretime davet edilmekte, sunulan burs ve yurt imkânlarından faydalanmaktadır. Orta ve uzun vadede bu öğrencilerin kendi ülkelerinde önemli mevkilere gelebileceği düşünüldüğünde, ülkeleri ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, Türkiye'nin güçlü kurumlarının kendi ülkelerine ihraç edilmesine aracı olmaları, Türkiye'nin uluslararası politikalarının daha güçlü destek bulması gibi çok sayıda potansiyel faydaya katkı sunabileceklerini ifade etmek mümkündür. Bahsi geçen potansiyel faydaların gerçekleşebilmesi için ise uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki geçirdikleri sürenin sonunda, Türkiye'ye karşı bir minnet duygusu ve hayranlık içinde, mutlu olarak ülkeden ayrılmaları bir ön koşul olarak ifade edilebilir.

Çalışmanın saha araştırması bölümü, SCÜ ve SDÜ'deki Afgan öğrencilerin ülkemize, Türkiye'nin yumuşak güç kaynakları ve kamu diplomasisi faaliyetlerinden etkilenecek geldiklerini ancak Türkiye'de geçirdikleri süre zarfında özellikle akranları olan Türk vatandaşları tarafından önyargı, sosyal dışlama, ayrımcılık, zenofobi ve hatta ırkçılık gibi yaklaşımlara muhatap kaldıklarını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, Afgan öğrencilerin algısında her ne kadar Türklerin kendilerine karşı önyargı, sosyal dışlama, ayrımcılık, zenofobi ya da ırkçı yaklaşımları öne çıkmış olsa da Türkiye'ye karşı sevgi ve minnetlerinin devam ettiği, Türkiye'den ayrıldıktan sonra da bu ülke ile ilişkilerini sürdürmek istedikleri çalışmada elde edilen diğer önemli bir bulgudur. Öyle ki, Afgan öğrencilerin yaşadıkları olumsuz tecrübelerin yanı sıra Türkiye'de olumlu sayılabilecek çok sayıda anıya da sahip olduğu görülmüştür. Nitekim önyargı, sosyal dışlama, ayrımcılık, zenofobi ya da ırkçı yaklaşım gibi olumsuz deneyimler yaşayan katılımcıların tamamı, kendi ülkelerine ya da dünyanın başka bir ülkesine gittiklerinde de Türkiye ile ilişkilerini sürdüreceklerini, bu ilişkilerin geliştirilmesi için çaba sarf edeceklerini ve üstü kapalı şekilde Türkiye'nin gönül elçisi olacaklarını ortaya koymaktadır. Çalışmanın bulguları, Khan (2020), Çiçek (2023b), Triana (2015), Nemati (2021) ve Delikulak Sak'ın (2019) çalışmalarındaki bulgularla paralellik göstermektedir. Zira bahsi geçen çalışmalarda yapılan saha araştırmaları, uluslararası öğrencilerin Türkiye'nin gönül elçisi olma eğiliminde olmak

istediklerini, bu ülke ile ilişkilerini sürdürmeye kararlı olduklarını ortaya koymaktadır. Çalışma bulguları da benzer şekilde Afgan öğrencilerin algıladıkları bütün olumsuzluklara rağmen Türkiye'ye minnet borcu içinde olduklarını, bu ülkeden kendi ülkelerine model olarak taşıyabilecekleri politikaların olduğunu ve kendi ülkeleriyle Türkiye arasında ilişkilerin geliştirilmesi konusunda çaba sarf edeceklerini ortaya koymuştur.

Sonuç itibariyle, Afgan öğrencilerin yaşadıkları olumsuzluklara rağmen Türkiye'nin gönül elçileri olma potansiyeli taşımaları Türkiye için bir şans olarak değerlendirilmeli, ancak mevcut olumsuz algıların bu fırsatı ortadan kaldırdığı ihtimali unutulmamalıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin büyük zaman ve çaba harcayarak ülkemize getirdiği uluslararası öğrencileri (ve bu çalışma nezdinde Afgan öğrencileri) önyargı, sosyal dışlama, ayrımcılık, zenofobi ve ırkçılıktan koruyacak tedbirler alınmalıdır. Afgan öğrenciler, Türk toplumundan kendilerine yönelik olumsuz tavırlarının nedeni olarak sosyal medya etkisi, ekonomik kriz ve düzensiz göçmenlerle kendilerinin eş tutulmalarına işaret etmiştir. Bu algıyı besleyen nefret söyleminin ve hakaretimiz ifadelerin önüne geçilmesi, gerek konvansiyonel gerekse yeni medyada uluslararası öğrencilerin hedef gösterilmesinin önüne geçebilecek düzenlemelerin yapılmasında fayda vardır. Bunun yanı sıra üniversite öğrencilerine ve Türk kamuoyuna Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin önemi kamu spotlarıyla anlatılmalı, bu konuda farklı siyasi partilerin ve sivil toplum kuruluşların katkı sunması teşvik edilmelidir. Ayrıca üniversite içerisinde ev sahibi toplum üyesi öğrenciler ile uluslararası öğrencilerin sosyal teması teşvik edilmeli, ulusal düzeyde olumsuz önyargıların kırılması adına devlet ve toplum nezdinde ortak duruş sergilenmelidir.

Kaynakça

- Adler, M. (2008). Xenophobia. *Encyclopedia of Race, Ethnicity, And Society*, 3, 1419-1420.
- Aslan, Ö. & Babacan, K. (2019). "Kamu diplomasisi Bağlamında Algı Değişimi Üzerine Niteliksel Bir Araştırma", *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 5(2): 177-200.
- Aslan, Ö. ve Öztekin, A. (2020). "Kamu Diplomasisi Örneği Olarak RTÜK Çalışmaları: Gelecekle İletişim Çalışmalarına Katılan Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerine Bir İnceleme", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(2): 1437-1465.
- Bal, H. (2006). *Nitel Araştırma Yöntem Ve Teknikleri*, İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Bolat, M. A. (2017). "Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Politikası: Durum Tespiti Ve Öneriler", https://www.researchgate.net/publication/329935947_Turkiye'nin_Uluslararası_Oğrenci_Politikasi_Durum_Tespiti_ve_Oneriler (Erişim: 15.12.2023).
- Boylu, E. & Işık, Ö. F. (2017). "Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Türkçeye Yönelik Algılarının Metaforlar Aracılığı İle Belirlenmesi", *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3): 450-471.
- Bölükbaş, F. & Keskin, F. (2010). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi", *Turkish Studies*, 5(4): 221 - 235.
- Büyüksahin Çevik, G., Yavuz, G. & Güzel Yüce, S. (2016). "Ergenlerin Okul Yaşam Kalitesi İle Yaşam Doyumunun Problem Çözme Ve Sosyal Destekle İlişkisi: Afgan Özbekleri İle Yapılan Bir Yapısal Eşitlik Modeli Çalışması", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43): 405-417.
- Canavar, M. (2020). *Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Eğitim Ve Türkiye'deki Yabancı Öğrenciler: İstanbul Gelişim Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Çev. M. Bütün & S. B. Demir), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çiçek, A. (2023a). "Soft Power, Public Diplomacy And Public Diplomacy Techniques: A Conceptual Evaluation", *Turkish Business Journal*, 3(6): 103-119.
- Çiçek, A. (2023b). "Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin Uluslararası Öğrenci Politikası ve Türk Kamu Diplomasisine Katkıları", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (1): 56-90.
- Delikülak Sak, H. (2019). *Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde YTB Burslusu Uluslararası Öğrencilerin Yeri: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Dennison, S. & Dwyer, R. (2023). *Cinema and Soft Power: Configuring the National and Transnational in Geo-politics*, Edinburg: Edinburg University Press.
- Doğan, M. (2019). *Temel Eğitim Kurumlarındaki Afgan Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Entegrasyonunda Okulun Yeri: Karaman Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Dworkin, S. L. (2012). "Sample Size Policy For Qualitative Studies Using In-Depth Interviews", *Archives of Sexual Behavior*, 41(6): 1319-1320.
- Ejder, A. (2019). *Türk Kamu Diplomasisi Bağlamında Türkiye Bursları Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi.
- Ertugay, F. (2019). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma/Esnek Desen Araştırması: Alana İlişkin Zorluklar, Sorunlar ve İmkânlar", *Nitel sosyal bilimler*, 1(1): 48-68.
- Eser, H. B., & Çiçek, A. (2020). "Avrupa'da Aşırı Sağın Ayak Sesleri: Zenofobinin Patolojik Normalleşmesi", *Alternatif Politika*, 12(1): 114-144.
- Eser, H. B., & Uygur, M. R. (2019). "Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumların Bütünleşmiş Tehdit Ve Sosyal Mesafe Kuramları Doğrultusunda İncelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği", *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(95): 131-162.
- Göç İdaresi Başkanlığı, Düzensiz Göç, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>, (Erişim: 22.04.2024).

Göksu, M. (2020). "Afganistan Uyruklu İlkokul Öğrencilerinin Gözüyle Vatanseverlik", Değerler Eğitimi Dergisi, 18(39): 33-63.

Guan, M., Chagas-Bastos, F. H. & Nishijima, M. (2023). Winning Hearts and Minds: Soft Power, Cinema, and Public Perceptions of the United States and China in Brazil. *Global Studies Quarterly*, <https://doi.org/10.1093/isagsq/ksad029>

Güngör, F. & Şenel, E. A. (2018). "Yabancı Uyruklu İlkokul Öğrencilerinin Eğitim – Öğretiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri", *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2): 124-173.

Hjerm, M. (1998). "National Identities, National Pride and Xenophobia: A Comparison of Four Western Countries", *Acta Sociologia*, 41(4): 335-347.

<https://istatistik.yok.gov.tr/>

Kalın, İ. (2011). "Soft Power and Public Diplomacy in Turkey", *Perceptions*, 16(3), 5-23.

Karabulut, R., Türksoy, E., Kasapoğlu, N. & Kırat, H. (2020). "Mülteci Öğrencilerin Çizdiği Resimler Yardımıyla Okula Uyum Durumlarının İncelenmesi", *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 3(6): 38-50.

Kaya, M. (2019). "Eğitim Diplomasisi: Kavramsal Bir Çerçeve", *Türkiye Eğitim Dergisi*, 4(1): 1-12.

Khan, M. M., Ahmad, R., & Fernald, L. W. (2020). "Diplomacy and Education: A Systematic Review of Literature", *Global Social Sciences Review*, 5(3): 1-9.

Kılıç, E. & Demir, S. B. (2017). "Türkiye'deki Afgan Mülteci Öğrencilerin Gözünden Türkiye Cumhuriyeti Milli Değerleri", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34): 161-191.

Kılınç, A. K. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde/Öğreniminde İstek (Rica) Söz Edimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Küçükmehtemoğlu, Ö. (2018a). "Afganistanlı Öğrencilerin Türkiye Türkçesindeki Ünlüleri Yazarken Telaffuz Ederken Yaptıkları Hatalar ve Çözüm Önerileri", *Turkish Studies*, 13(11): 899-908.

Küçükmehtemoğlu, Ö. (2018b). "Afgan Öğrencilerin Türkçe Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunu Uygulamada Yaptığı Hatalar Ve Çözüm Önerileri", *Türkoloji*, (87): 57-62.

Leonard, M., Stead, C. & Smewing, C. (2002). *Public Diplomacy*, Foreign Policy Centre.

Lesetedi, G. N., ve Modie-Moroka, T. (2007). "Reverse Xenophobia: Immigrants Attitudes Towards Citizens in Botswana", *International Migration Institute*, 1-22.

Maykel J. A. & Verkuyten M. (2005). *The Social Psychology of Ethnic Identity*, Hove, UK: Psychology Press.

Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma*, (Çev. S. Turan), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Nemati, S. (2021). Türkiye'de Öğrenim Gören Afganistan Uyruklu Öğrencilerin İletişim Sorunları: Samsun Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Nye, Joseph S. (2004). *Soft Power : The Means to Success in World Politics*, New York :Public Affairs.

Özcan, Z. (2019). "Mülteci Öğrencilerin Kültürel Uyumları İle Dinî Başa Çıkmaları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23: 127-147.

Özel, M. (2021). "Eğitim Diplomasisi Bağlamında Uluslararası Değişim Programları: Erasmus+ Programı Örneği", *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(3): 943-966.

Özer, A. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Özbek Asıllı Afgan Göçmeni Öğrenciler İle Türk Öğrencilerin Öğrenme Stilllerinin Akademik Başarı Ve Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.

Öztürk, M. (2019). "Bir Kamu Diplomasisi Uygulaması Olarak Aksaray Üniversitesi Örneğinde Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Kabulü", *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(4): 1097-1121.

Potter, E. (2002). *Canada and New Public Diplomacy*, Clingendael: Netherland Institute of International Relations.

Pratto F., Sidanius J., Stallworth L. M. & Malle B. F. (1994). "Social Dominance Orientation: A Personality Variable Predicting Social And Political Attitudes", *Journal Of Personality and Social Psychology*, 67(4): 741- 763.

Sarıdağ, S., & Eser, H. B. (2023a). "Gruplar Arası Temas, Sosyal Baskınlık Yönelimi Ve Zenofobi Arasındaki İlişkide Algılanan Tehdidin Rolü İzmir Konak Örneği", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1): 418-445.

Sarıdağ, S., & Eser, H. B. (2023b). "Sosyal Baskınlık Yönelimi, Tehdit Algısı, Gruplararası Temas Ve Zenofobik Tutumların Siyasal Eğilim, Etnik Ve Dini Kimlikler İle İlişkisi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 14(38): 687-701.

Sarıtaş, E., Şahin, Ü. & Çatalbaş, G. (2016). "İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (EK1): 208-229.

Seçgin, F. & Erten Özalp, R. (2020). "Öğretmen Ve Öğrenci Perspektifinden Sığınmacı Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Yaşadıkları Sorunlar", *Journal of History School*, 49: 4215-4244.

Stolcke, V. (1999). "New Rhetorics of Exclusion in Europe", *International Social Science*, 51(159): 25-35.

Su, W. (2010). "New strategies of China's film industry as soft power", *Global Media and Communication*, 6(3), 317-322. <https://doi.org/10.1177/1742766510384971>.

Sundstrom, R. R., ve Kim, D. H. (2014). "Xenophobia and Racism", *Critical Philosophy of Race*, 2(1): 20-45.

Süzen, H. N. (2020). "Mülteci Öğrencilerin Türkiye Algısının Görsel Olarak İncelenmesi", *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 11(22): 277-295.

Şengül, K. (2017). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Afganistanlı Özbek Türklerinin Türkiye Türkçesine Yönelik Görüşleri", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (2): 91-100.

Triana, B. (2015). "Cultural Demands of the Host-Nation: International Student Experience and the Public Diplomacy Consequences", *Journal of International Students*, 5(4): 383-394.

Tuch, Hans N. (1993). *Communicating With The World: U.S. Public Diplomacy Overseas*, (2nd Edition), New York: St Martin's Press.

Türe, E., Kağan, M., Atalay, M. & Alkan, G. (2020). "Türk Okullarında Afgan Öğrenci Olmak: Fenomenolojik Bir Çalışma", *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2): 173-186.

Türk, M. S., Topçu, Z. ve Yaşar, H. N. (2018). "Türkiye'de Öğrenim Görmeye Yeni Başlayan Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Yönelik Soft Power Araştırması: Gazi Üniversitesi Örneği", *Turkish Studies*, 13(19): 1843-1866.

Wilson, A. (2015). "A Guide To Phenomenological Research", *Nursing Standard*, 29 (34): 38-43. <https://doi.org/10.7748/ns.29.34.38.e8821>.

Yakushko, O. (2009). "Xenophobia: Understanding The Roots and Consequences of Negative Attitudes Toward Immigrants", *The Counseling Psychologist*, 37(1), ss. 36-66.

Yang, Y. (2016). "Film Policy, the Chinese Government and Soft Power", *New Cinemas: Journal of Contemporary Film*, 14 (1). pp. 71-91. ISSN 1474-2756.

Yazar, F. (2020). "Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Türk Dizi Sektörünün Değerlendirilmesi", *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(3): 529-541.

Yılmaz, E. (2022). "İstanbul'daki Uluslararası Öğrencilerin Göç Deneyimleri Ve Kente Entegrasyonu Araştırması", *Sosyoloji Dergisi*, (43): 51-93.

Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2017). *Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi*, www.yok.gov.tr/Documents/AnaSayfa/Yuksekogretimde_Uluslararasılaşma_Strateji_Belgesi_2018_2022.pdf (Erişim: 20.11.2023).

Extended Summary

The Effects of Social Exclusion, Discrimination and Racism Perceived by Afghan Students on Turkish Public Diplomacy: The Cases of Sivas Cumhuriyet University and Süleyman Demirel University

In addition to cultivating robust hard power capabilities grounded in military and economic resources, nations asserting themselves as influential global actors also engage in soft power initiatives to sway international and targeted domestic public opinion in favor of their policy legitimacy. This strategic approach, known as public diplomacy, involves a concerted effort to augment soft power capacities through diverse actors, with a focus on civil society. Among the most prominent and efficacious manifestations of public diplomacy is education diplomacy, where a nation imparts its culture, values, policies, and political institutions to prospective leaders of other countries. The overarching objective is to model the host country as an exemplar, with the ultimate aim of nurturing international students into ambassadors for the host nation upon their return. States conduct perceptual studies to shape the image perceived by students and academics in other countries through educational opportunities, scholarships, and the social-cultural milieu provided. Central goals include fostering sympathy for the country through education, establishing a model that resonates with students and academics, cultivating heartfelt ambassadors, and disseminating attitudes supportive of the legitimacy and justification of national policies on the global stage.

The Republic of Türkiye, possessing an ancient statehood, geography, and culture, characterized by historical interactions with diverse nations, has been shaped by the confluence of various nations, religions, languages, and cultures across three continents. The nation's foreign policy and governance traditions have been and continue to be influenced by this historical diversity. Türkiye stands as a nation where individuals from different nations are welcomed, form relationships, reside, and learn the language. This inclusivity is particularly evident in the realm of education, where students from nations sharing historical and cultural ties with Türkiye pursue higher education. The commonality of religion, culture, and geography plays a decisive role in this preference. The time spent in Turkish society and the relationships formed with the host society significantly impact these students' attitudes towards Türkiye. Given that these students are expected to constitute the trained and elite manpower of their home countries, their potential to assume influential roles upon their return and shape opinions about Türkiye is foreseeable. Consequently, the experiences and perspectives of international students in Türkiye play a pivotal role in shaping the quality of future relations.

Türkiye's efficacy in education diplomacy has witnessed a marked increase in recent years, owing to proactive policies in the realm of public diplomacy. This involves the invitation of students from diverse countries worldwide to study in Türkiye, availing themselves of scholarships and dormitory facilities. Recognizing the potential of these students to hold pivotal positions in their home countries in the medium and long term, it can be asserted that they can contribute significantly to enhancing relations between their countries and Türkiye. Moreover, these students have the potential to play a crucial role in exporting Türkiye's institutional strengths to their home countries and garnering stronger support for Türkiye's international policies. Realizing these potential benefits necessitates that international students leave Türkiye at the conclusion of their educational tenure with a sense of gratitude and admiration for the nation.

The empirical segment of this investigation unveiled that Afghan students arriving in Türkiye were initially drawn by the nation's soft power resources and public diplomacy initiatives. However, their sojourn in Türkiye was marred by instances of prejudice, social exclusion, discrimination, xenophobia, and, notably, racism, particularly emanating from their Turkish peers. Paradoxically, despite encountering negative perceptions such as prejudice, social exclusion, discrimination, xenophobia, and racism from the local populace, Afghan students maintained a steadfast affection and gratitude towards Türkiye. Their desire to perpetuate relations with the country even post-departure was a salient observation. Intriguingly, participants who had experienced adverse incidents expressed a commitment to continue their affiliations with Türkiye upon returning to their home countries or relocating to other parts of the world. Implicit in this commitment was their willingness to serve as informal ambassadors for Türkiye. These findings align with research by Khan (2020), Çiçek (2023b), Triana (2015), Nemati (2021), and Delikülak Sak (2019), wherein it is revealed that international students aspire to assume ambassadorial roles for Türkiye and are resolute in nurturing their connections with the nation.

Despite the prevalent negative encounters reported by Afghan students, their resilience in maintaining an enduring affinity with Türkiye holds significant potential for the nation. However, it is imperative to acknowledge the latent risk that existing negative perceptions may erode this opportunity. Proactive measures are warranted to shield international students, particularly those from Afghanistan in the context of this study, from prejudice, social exclusion, discrimination, xenophobia, and racism—an issue the Republic of Türkiye has diligently endeavored to address. Afghan students identified social media influence, economic challenges, and being unfairly associated with irregular migrants as factors contributing to the adverse attitudes of Turkish society towards them. Mitigating hate speech and derogatory expressions fueling such perceptions is crucial, necessitating regulatory frameworks to safeguard international students from targeting in both traditional and digital media spheres.

Moreover, the significance of international students in Türkiye should be effectively communicated to university students and the wider Turkish public through public service announcements. Encouraging diverse political parties and civil society organizations to contribute to this cause is essential. Fostering social interactions between host community members and international students within the university setting is recommended. A unified stance by the state and society to counteract negative prejudices at the national level is pivotal for cultivating an inclusive environment conducive to positive international student experiences in Türkiye.